

KAARINAN KAUPUNGIN KOTOUTTAMISOHJELMA 2013 -2016

Eero-Tapani Hynynen

Sisällysluettelo

KAARINAN KAUPUNGIN KOTOUTTAMISOHJELMA 2013 -2016	1
1. Maahanmuutto ja kotouttaminen osana Kaarinan kaupungin strategiaa	1
1.1. Yleistä.....	1
1.1.2. Valtion kotouttamisohjelma, Varsinais-Suomen maahanmuuttopoliittinen ohjelma ja kotouttamisen valtionkorvaukset.....	2
1.2. Seudullisen kotouttamisohjelman tavoitteet	4
1.3. Kaarinan kotouttamisohjelman tavoitteet.....	4
2. Maahanmuuttajat kaupungin palveluiden käyttäjinä.....	6
2.1. Yleistä.....	6
2.2 Maahanmuuttajapalvelut Kaarinassa.....	6
3. Maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotoutuminen.....	7
3.1. Yleistä.....	7
3.1.1. Alakoulu- ja varhaiskasvatusikäiset.....	9
3.1.2. Yläkouluikäiset	10
3.1.3. Perusopetusiän ylittäneet.....	10
4. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutuminen.....	12
4.1. Yleistä.....	12
4.2. Työvoimaan kuuluvat maahanmuuttajat	13
4.3. Työkyvyttömät ja iäkkäät maahanmuuttajat	14
4.3.1 Palveluja työkyvyttömille ja iäkkäille maahanmuuttajille.....	14
4.4. Kotona lasta hoitavat vanhemmat	16
4.4.1 Palveluja kotona lasta hoitaville vanhemmille.....	17
5. Pakolaisten vastaanoton suunnitelma	19
5.1. Pakolaiset asiakkaina ja heidän erityistarpeensa	19
5.2. Pakolaisten vastaanoton prosessi.....	20
5.3. Pakolaisten sosiaalipalvelut.....	21
5.4. Pakolaisten terveystalvelut	22
6. Hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun suunnitelma	23
6.1. Yleistä.....	23
6.3. Yhteispalvelupiste	25
6.4. Kaarinan Vuokratilat Oy ja Maininki Kiinteistöpalvelut Oy.....	25
6.5. Kirjastopalvelut.....	26
6.6. Hyvinvoinnin edistäminen	26

6.6.1. SateenKaarina	26
6.6.2. Kansalaistoiminta ja kulttuuripalvelut.....	27
6.6.3. Kaarinan kansalaisopisto.....	27
7. Kotouttamisohjelman seuranta ja tarkastaminen.....	28
Liite 1: SWOT	29
Liite 2: Valmistelussa kuullut tahot	34
Liite 3: Ohjelman valmistelleet työryhmät	36

1. Maahanmuutto ja kotouttaminen osana Kaarinan kaupungin strategiaa

1.1. Yleistä

Ulkomailta Suomeen suuntautuva muutto on viime vuosina sekä lisääntynyt että monipuolistunut. Monikulttuurisuus ja monikielisyys tulevat yhä selvemmin osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Maahanmuuton kasvu tarkoittaa julkisten palvelujen kannalta sitä, että niin olemassa olevia kuin uusiakin palveluja on tarkasteltava myös maahanmuuton ja maahanmuuttajien näkökulmasta. Samalla maahanmuutto tuo mukanaan isoja haasteita.

Syksyllä 2010 Raision kaupunki teki aloitteen yhteisen seudullisen kotouttamisohjelman valmistelemiseksi. Turun seudun kuntien kunnanhallituksille lähetetyssä kirjeessä pyydettiin vastauksia 30.11.2010 mennessä. Hankkeeseen lähti mukaan yksitoista kuntaa: Raision lisäksi Kaarina, Lieto, Länsi-Turunmaa / Parainen, Masku, Mynämäki, Naantali, Nousiainen, Paimio, Rusko ja Sauvo. Kotouttamisohjelman valmistelu päätettiin tehdä 11 kunnan välisenä yhteistyönä, koska maahanmuuttajien määrät yksittäisissä kunnissa ovat melko vähäiset ja koska kuntien välillä on jo olemassa olevaa yhteistyötä maahanmuuttoasioissa.

Hankkeeseen palkattiin projektikoordinaattoriksi Kimmo Saaristo ajalle 26.9.2011 – 1.11.2012 ja Regina Ruohonen ajalla 2.11.2012 – 31.3.2013. Hanke rahoitettiin kuntien väestöpohjaan perustuvilla kuntaosuuksilla ja Varsinais-Suomen liiton projektiavustuksella.

Kaarinan kotouttamisohjelma täydentää Turun ympäristökuntien yhteistä, seudullista kotouttamisohjelmaa, joka on valmistunut keväällä 2013.

1.1.1. Kotouttamisohjelman lähtökohdat

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) tuli voimaan 1.9.2011. Uusi laki ottaa huomioon kaikki Suomeen muuttavat henkilöt riippumatta siitä, mistä syystä he Suomeen muuttavat.

Lain tavoitteet:

- Uudessa laissa huomioidaan kaikki eri syistä Suomeen muuttavat henkilöt.
- Kotoutuminen edellyttää maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta ja yhteistä toimintaa. Kotoutumisen kaksisuuntaisuutta edistetään.
- Kotouttamistoimenpiteiden vaikuttavuutta lisätään ja niiden seurantaa parannetaan.
- Alkuvaiheen ohjausta parannetaan. Maahantulon alkuvaiheessa on tärkeää saada tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, oikeuksista ja velvollisuuksista sekä neuvontaa kielikoulutus- ja työnhakuaiheissa.

- Haavoittuviin ryhmiin kuuluvien syrjäytymistä ehkäistään (esim. vammaiset, vanhuksat ja vaikeassa tilanteessa elävät naiset ja lapset).
- Maahanmuuttajien osallisuutta lisätään.
- Pakolaisten hallittua kuntiin sijoittamista vahvistetaan.

Laki edellyttää kuntia laatimaan paikallisen kotouttamisohjelman, joka sisältää suunnitelman kotoutumista edistävästä toimenpiteistä, eri toimijoiden välisestä yhteistyöstä ja vastuista sekä maahanmuuttajien erityisten tarpeiden huomioon ottamisesta.

Kunnan kotouttamisohjelma voi sisältää:

- Selvityksen siitä, miten ohjelma kytkeytyy kunnan strategiseen suunnitteluun ja seurantaan (mm. väestökehitys ja – rakenne, työvoiman määrä, kouluikäiset, vanhuksat jne.).
- Suunnitelman kunnan yleisten palvelujen soveltumisesta maahanmuuttajille sekä suunnitelma erityisesti kotoutumista edistävästä toimenpiteistä (esim. kielen/kielten opetus, tulkkaus, pakolaisten alkuvaiheen tuki jne.)
- Tiedot kunnassa kotouttamisen yhteensovittamisesta vastaavasta tahosta sekä eri toimenpiteistä vastaavista tahoista
- Suunnitelman lasten ja nuorten kotoutumisen edistämisestä
- Suunnitelman työvoiman ulkopuolella olevien ryhmien kotoutumisen edistämisestä
- Monivuotisen suunnitelman pakolaisten vastaanotosta ja kotouttamisesta
- Suunnitelman hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistämisestä
- Suunnitelman kotouttamisohjelman seurannasta ja ajan tasalla pitämisestä.

Lisäksi kunnan kotouttamisohjelmassa voidaan määritellä kunnan ja kansalaisyhteiskunnan väliset yhteistyömuodot. Kunnilla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Laki nostaa myös esiin monialaisen yhteistyön merkityksen paikallistasolla (kunta, työ- ja elinkeinotoimisto, poliisi, järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt). Kunta tai useampi kunta yhdessä voi myös asettaa paikallistason neuvottelukunnan, esimerkiksi yhdessä paikallisten työmarkkina-, yrittäjä- ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Neuvottelukunta voi suunnitella ja toimeenpanna ja kehittää kotouttamista. Kotouttamisohjelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja se on tarkistettava vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan myös huomioon kuntalain mukaista talousarvio- ja toimintasuunnitelmaa laadittaessa.

1.1.2. Valtion kotouttamisohjelma, Varsinais-Suomen maahanmuuttopoliittinen ohjelma ja kotouttamisen valtionkorvaukset.

Valtioneuvosto hyväksyi 7.6.2012 valtion kotouttamisohjelman vuosille 2012 – 2015. Valtion kotouttamisohjelma tehostaa kotouttamistoimenpiteiden valtakunnallisen tason suunnittelua, toimeenpanoa ja seurantaa. Ohjelman yleisenä tavoitteena on maahanmuuttajien osallisuuden tukeminen kaikilla yhteiskunnan sektoreilla. Samalla halutaan vahvistaa eri väestöryhmien välistä vuorovaikutusta ja hyviä etnisiä suhteita.

Erityisiksi painopisteiksi ohjelmassa on nostettu maahanmuuttajien työllistymisen edistäminen ja maahanmuuttajalasten ja – nuorten sekä perheiden ja naisten tukeminen. Valtion kotouttamisohjelma korostaa sitä, että maahanmuuttajien asettumista kuntalaiseksi on kotoutumisen olennainen perusta. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää tukea varhaiskasvatusta, koulutusta sekä kehittää kunnallisia peruspalveluja. Ohjelmassa myös nostetaan esiin maahanmuuttajien, järjestöjen ja viranomaisten välinen vuoropuhelu hyvien etnisten suhteiden edistämiseksi. Kansalaisjärjestöjen ja ylipäätään kolmannen sektorin merkitys korostuu.

Seudullinen kotouttamisohjelma kytkeytyy maahanmuuttopoliittiseen ohjelmaan. Varsinais-Suomen Maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa on esitetty kuusi toimintalinjaa:

- Työperusteista maahanmuuttoa halutaan edistää, ja ohjelmassa esitetään toimenpiteitä maahanmuuttajien rekrytoinnin kehittämiseksi ja työvoiman saatavuuden turvaamiseksi.
- Maahanmuuttajien työllistäminen ja heidän oman osaamisensa hyödyntäminen. Tavoitteena on kehittää työvoimatoimistojen, oppilaitosten, työmarkkinajärjestöjen ja maahanmuuttajayhdistysten välistä yhteistyötä.
- Halutaan edistää maahanmuuttajien kotoutumista, ja erityisesti kehittää kotouttamistoiminnan koordinoitua sekä panostaa perheisiin, lapsiin ja nuoriin.
- Humanitaarisen maahanmuuton kehittäminen ja kuntien vastaanottovalmiuksien parantaminen
- Varsinais-Suomen vetovoimaisuuden lisääminen muun muassa yhdyskuntasuunnittelun ja asuntopolitiikan kehittämisen kautta
- Yleisten maahanmuuttopolitiikkaa tukevien rakenteiden vahvistaminen.

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) ja valtioneuvoston asetus (1393/2011) määrittelevät, millä perusteella valtio korvaa kustannuksia kunnille. Valtio korvaa pakolaisten vastaanotosta kunnalle aiheutuvia kustannuksia seuraavasti:

1. Laskennalliset kustannukset (ohjaus, neuvonta ja muu kotoutumista tukeva toiminta). Korvauksen suuruus on 2 300 €/v. yli 7-vuotiaasta ja 6 845 €/v alle 7-vuotiaasta.
2. Kunnan maksamat toimeentulotuet enintään kolmen vuoden ajan
3. Tulkitsemisesta (tulkkaukset ja kääntäminen) aiheutuneet kustannukset ilman aikarajaa
4. Erityiskustannuksista (vamman tai sairauden aiheuttamat huomattavat kustannukset) aiheutuneet kustannukset enintään kymmeneltä vuodelta.

Korvauksen maksamisen edellytyksenä on, että kunta on laatinut kotouttamisohjelman ja tehnyt ELY -keskuksen kanssa sopimuksen pakolaisten vastaanottamisesta. Kunnalle maksetaan lisäksi laskennallista korvausta (700 €) alkukartoituksen järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista.

Lisäksi entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevien ns. Inkerin suomalaisten ja entisten Suomen kansalaisten kustannuksia korvataan kunnille kuusi kuukautta/viisi vuotta sekä sodissa vapaaehtoisina palvelleista henkilöistä aiheutuneita kustannuksia että ihmiskaupan uhreille annetuista palveluista aiheutuvia kustannuksia korvataan.

1.2. Seudullisen kotouttamisohjelman tavoitteet

Maahanmuuttajien palvelut ja pakolaisten vastaanotto ja asuminen ovat Turun seudulla keskittyneet Turkuun, jossain määrin myös Raisioon. Maahanmuuttajien palvelujen kehittäminen ja pakolaisten vastaanoton laajentaminen Turun seudun ympäristökuntiin olisi välttämätöntä kotouttamisen tehostamiseksi ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten sijoittumisen nopeuttamiseksi.

Lähtökohtana on, että seudullinen kotouttamisohjelma kuten Varsinais-Suomen maahanmuuttopoliittinen ohjelmakin vahvistaa yleisiä maahanmuuttopolitiikkaa tukevia rakenteita sekä toimii runkona maahanmuuttajatyölle ko. kunnissa ja selkeyttää eri viranomaisten työnjakoa kunnassa maahanmuuttajatyössä. Lisäksi se antaa näkemyksiä siitä, miten olemassa olevia palveluja kunnissa tulee kehittää niin, että palvelut vastaavat maahanmuuttajien tarpeita. Ohjelman avulla selkeytetään kuntien välistä yhteistyötä ja työnjakoa: mitkä palvelut kannattaa toteuttaa kunnan omana toimintana lähipalveluna, mitkä kuntien yhteistyönä ja mitkä palvelut kannatta "ostaa" (esim. Turulta, järjestöiltä, ym.).

1.3. Kaarinan kotouttamisohjelman tavoitteet

Kaarinan kaupungin kotouttamisohjelman tavoitteena on

- 1) Edistää maahanmuuttajien kotoutumista Kaarinaan ja vahvistaa heidän osallisuuttaan kuntalaisina.**
- 2) Varmistaa kaupungin yleisten, kaikille asukkaille tarkoitettujen palvelujen soveltuvuus maahanmuuttajille.**
- 3) Ehkäistä maahanmuuttajien, erityisesti maahanmuuttajalasten- ja nuorten syrjäytymistä.**

Kaarinan kaupungin strategiassa 2010 – 2016 (2010) kaupungin arvoja ovat:

- Asiakas- ja asukaslähtöisyys
- Avoimuus
- Rohkeus
- Oikeudenmukaisuus

Kaarinan kaupungin toiminta-ajatukseksi kirjataan:

"Tarjoamme kaarinalaisten hyvinvointia edistävät, hyvät kunnalliset palvelut tasapuolisesti ja oikea-aikaisesti. Tuemme kaarinalaisten omatoimisuutta ja mahdollistamme arjen sujuvuuden sekä turvallisen huomisen asukkaille ja yrityksille. Huolehdimme myös vehreästä sekä merellisestä ympäristöstämme."

Kaupungin strategiset päämäärät ovat:

- Hyvinvoinnin edistäminen ennakoivasti
- Laatu- ja kustannustietoinen johtaminen
- Ekologisesti viihtyisä ympäristö
- Luovuudesta tunnettu Kaarina

Strategiassa on määritelty kaupungille seuraavat kriittiset menestystekijät, joiden toteutuminen mahdollistaa päämäärien onnistumisen:

- Hyvinvoinnin edistäminen ennakoivasti
  - o Kaupunkilaisten tietoisuuden ja oman vastuun lisääminen omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan
  - o Palveluketjun toimivuus
  - o Riskiryhmissä olevien löytäminen
- Laatu- ja kustannustietoinen johtaminen
  - o Seudullisissa yhteistyöhankkeissa onnistuminen
  - o Elinkaarikustannusten selvittäminen
  - o Toimivat työskentelyketjut ja selkeät vastuusuhteet
  - o Ajantasainen palvelustrategia
  - o Toimiva johtaminen
- Ekologisesti viihtyisä ympäristö
  - o Alueiden rakentaminen tukee olemassa olevan taajaman kehittymistä
  - o Energiatohokkuuden parantaminen
  - o Joukkoliikenteen ja kevyenliikenteen ratkaisujen etusija yhdyskuntarakennetta kehitettäessä
  - o Ranta-alueiden saavutettavuuden paraneminen
- Luovuudesta tunnettu Kaarina
  - o Elinkeino-ohjelman tavoitteisiin sitoutuminen ja niiden edistäminen
  - o Osallistuva kaupunkilainen ja henkilöstö
  - o Onnistumisten markkinointi ja aktiivinen esilletuonti
  - o Muutosherkkyyden edistäminen

Maahanmuuttajien kotouttamisen näkökulmasta Kaarinan kaupungin vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat ovat osin samoja kuin sen muussakin toiminnassa. SWOT- analyysi maahanmuuttajien kotouttamisesta on tämän suunnitelman liitteenä (Liite 1).

2. Maahanmuuttajat kaupungin palveluiden käyttäjinä

2.1. Yleistä

Maahanmuuttajat käyttävät Kaarinassa samoja palveluja kuin muut kuntalaiset. Silloin kun asiointi ei onnistu kotimaisilla kielillä tai englanniksi järjestetään asiakkaalle asiointitulkkkaus Turun seudun tulkikeskuksen kautta. Tulkkkaus voidaan järjestää lähes kaikilla maahanmuuttajakielillä.

Maahanmuuton erityistyöntekijä antaa tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa kaikille maahanmuuttajille maahanmuuton perusteesta riippumatta. Humanitaarisin perustein oleskeluluvan saaneiden maahanmuuttajien kanssa työskentelee Turun seudun kuntien (Kaarina, Raisio, Lieto, Naantali) yhteinen seutuohjaaja. Myös Kaarinassa asuvien maahanmuuttajien on mahdollista asioida Turussa maahanmuuttajien neuvontapiste Infotorilla, jossa pidempään maassa asuneet, koulutetut neuvojat ohjaavat asiakkaita mm. lomakkeiden ja hakemusten laatimisessa omalla äidinkielellään.

2.2 Maahanmuuttajapalvelut Kaarinassa

Vastuu maahanmuuttajien palveluiden järjestämisestä Kaarinassa on Kaupunginhallituksella ja Perusturvalautakunnalla. Perhe- ja vammaispalveluiden vastuualueella Aikuissosiaalityön yksikössä työskentelee maahanmuuton erityistyöntekijä. Erityistyöntekijän tehtävänä on koordinoida koko kunnan kotouttamistyötä, vastata kotouttamishjelman tekemisestä ja sen päivittämisestä, sekä seurata ja valmistella valtiolta saatavia kotouttamiseen liittyviä korvauksia. Erityistyöntekijä toimii asiakkaan kuntaan muuton alkuvaiheen kotouttamistyössä yhteistyössä sosiaalityöntekijöiden, sosiaaliohjaajien sekä seutuohjaajan kanssa. Hän tekee maahanmuuttajien toimeentulotukipäätöksiä sekä lausuntoja ja hakemuksia maahanmuuttoon liittyvissä asioissa Erityistyöntekijä neuvoo kaupungin työntekijöitä ja luottamushenkilöitä maahanmuuttoon liittyvissä asioissa sekä seuraa ja tiedottaa lain ja muiden määräysten ja ohjeistusten muutoksista. Maahanmuuttajapalveluiden lisäksi hänelle on määritelty myös muita tehtäviä Perhe- ja vammaispalveluissa.

Maahanmuuttajapalveluiden vastuullinen esimies on aikuissosiaalityön johtaja. Aikuissosiaalityön johtaja on jäsen Varsinais-Suomen maahanmuuttopoliittisessa toimikunnassa sekä muissa seudullisissa kuntien ja ELY -keskuksen nimeämissä yhteistyöryhmissä. Maahanmuuton erityistyöntekijä on hänen varajäsenensä.

Turun seudun kuntien (Raisio, Kaarina, Lieto, Naantali) yhteinen seutuohjaaja työskentelee tiiviissä yhteistyössä Kaarinan Perhe- ja vammaispalveluiden työntekijöiden kanssa. Hänen asiakkaitaan ovat pääosin vasta maahan tulleet pakolaiset ja turvapaikanhakijat. Seutuohjaajan työnantaja on Turun Ulkomaalaistoimisto ja kunnat osallistuvat hänen palkkaukseensa väestöosuutensa mukaisesti.

3. Maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotoutuminen

3.1. Yleistä

Suomessa vakinaisesti asuvalla oppivelvollisuusikäisellä (7–16-vuotiaalla) maahanmuuttajalla on oikeus samaan peruskoulutukseen kuin suomalaisillakin. Opetuksessa noudatetaan valtakunnallisia perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita, mutta samalla otetaan huomioon oppilaiden mahdollisesti erilaiset lähtökohdat, erityisesti äidinkieli ja kulttuuri.

Maahanmuuttajataustaiset oppilaat sijoitetaan pääsääntöisesti ikäänsä sekä tietojaan ja taitojaan vastaavalle luokalle. Tarvittaessa hänen on mahdollista saada suomen tai ruotsin opetusta erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaan (suomi/ruotsi toisena kielenä) sekä oppilaan oman äidinkielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan maahanmuuttajaoppilaille voidaan järjestää myös tukiopetusta eri oppiaineissa. Oppilaalla on lisäksi oikeus saada oman uskontokuntansa mukaista opetusta, jos kyseiseen uskontokuntaan kuuluvia oppilaita on vähintään kolme ja vanhemmat pyytävät opetuksen järjestämistä.

Oppivelvollisuusikäisille ja esiopetusikäisille maahanmuuttajataustaisille lapsille voidaan antaa perusopetukseen valmistavaa opetusta.

A. Perusopetus ja perusopetukseen valmistava opetus. Oppivelvollisuusikäisille sekä esiopetusikäisille maahanmuuttajalapsille voidaan antaa perusopetukseen valmistavaa opetusta. Tämä on tarkoitettu kaikille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ei ole tarpeeksi hyvä, jotta he voisivat opiskella tavallisessa perusopetuksen ryhmässä. Valmistavan opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa tarvittavat valmiudet perusopetukseen siirtymistä varten.

Valmistavan opetuksen laajuus on yksi vuosi. Opetusryhmistä ja niiden sijoittelusta päättävät opetuksen järjestäjät. Valmistava opetus korvataan kunnille opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän kautta jälkikäteen

B. Suomi ja ruotsi toisena kielenä –opetus (S2). Oppilaille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, opetetaan suomea toisena kielenä joko kokonaan tai osittain äidinkielen ja kirjallisuuden suomi äidinkielenä –oppimäärän sijaan. Opetuksen laajuudesta päätetään opetussuunnitelmassa. Tavoitteena on, että oppilas saavuttaisi perusopetuksen loppuun mennessä mahdollisimman hyvän suomen (ruotsin) kielen taidon kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Oppilaan tulisi kyetä opiskelemaan täysipainoisesti kaikkia perusopetuksen oppiaineita ja hänellä tulisi olla valmiudet jatkaa opintojaan perusopetuksen jälkeen.

C. Oman äidinkielen opetus. Suomen maahanmuuttajataustaisten opetuksessa noudatetaan ns. pohjoismaista linjaa, jossa valtakielen opetuksen lisäksi annetaan oman äidinkielen opetusta.

D. Uskontojen opetus. Perusopetuslain mukaisesti koulutuksen järjestäjän tulee järjestää oman uskonnon opetusta, kun vähintään kolmen oppilaan huoltajat sitä vaativat. Lukiossa 18 vuoden ikäisenä aloittava voi valita uskonnon tai elämäntutkimuksen.

Hankkeessa mukana olevista kunnista Nousiainen, Mynämäki, Naantali, Kaarina, Lieto, Raisio, Rusko ja Parainen ovat ostaneet perusopetukseen valmistavaa opetusta kahdenkeskisen sopimuksen perusteella Turun kaupungilta. Ongelmana ovat olleet pitkät matkat ja toisaalta se, että ryhmät ovat usein täynnä, jolloin aloittaminen viivästyy. Naantali aloitti perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestämisen vuonna 2012. Perusopetukseen valmistavaan opetukseen ollaan halukkaita hakemaan useamman kunnan yhteistä seudullista ratkaisua, joka on oppilaiden kannalta hyvä ja vähentää myös painetta Turun suuntaan.

Suomi ja ruotsi toisena kielenä - opetusta ovat kunnat järjestäneet pääsääntöisesti itse, jos kunnassa on ollut siihen tarvetta. Tarpeet kunnissa vaihtelevat esim. Mynämäellä suomi toisena kielenä opetuksen tarpeessa oli yksi oppilas, Nousiaisissa ja Paimiossa ei yhtään oppilasta ja Raisiossa 134 oppilasta. Opetusta on myös toteutettu kuntien välisenä yhteistyönä (esim. Sauvo - Paimio, Rusko – Raisio).

Oman äidinkielen opetuksesta kunnilla ei ole ostosopimusta Turun kanssa, vaan oman äidinkielen opettaja on voinut ottaa vieraskuntalaisia oppilaita opetusryhmiinsä, jos niissä on ollut tilaa. Raisiossa järjestetään kolmatta vuotta kiinan kielen etäopetusta. Uskonnon opetus on järjestetty kunnissa tai toteutettu etänä video-opetuksena kuten Naantalissa ja Paimiossa.

Toukokuussa 2010 voimaan tullut lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma antaa päättäjille, palvelujen käytännön toteuttajille ja kuntalaisille aiempaa paremman kokonaiskäsityksen lasten ja nuorten kasvuoloista sekä käytössä olevista ja tarvittavista voimavaroista Kaarinassa. Se on myös hallintokuntien yhteinen sopimus siitä, mihin suuntaan lasten ja nuorten palveluja yhteistyössä kehitetään. Suunnitelmaan kirjataan hallintokuntien yhteiset tavoitteet sekä ne toimenpiteet, joilla kyseisiin tavoitteisiin pyritään pääsemään. Maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotoutumisen suunnitelma täydentää lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa huomioiden erityisesti maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten tarpeet.

Kaarinan lapsimäärä kasvaa muuttoliikkeen ja hyvän syntyvyyden takia. Alueellisesti lapsimäärän kasvu ei ole kaupungin sisällä tasaista. Suurin kasvu tapahtuu Piikkiössä. Maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret keskittyvät Kaarinan keskustan alueelle.

Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten määrä on Kaarinassa melko pieni mutta tulee työperäisen maahanmuuton kautta kasvamaan. Tästä syntyy uusia tarpeita ja huomioitavia tekijöitä. Lähinnä maahanmuutto näkyy nyt toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa (Livia) sekä varhaiskasvatuksessa. Jatkossa tulee osata tukea kehitystä niin, että maahanmuutto on positiivinen voimavara ja monikulttuuristen perheiden kotoutuminen Kaarinaan turvataan.

Kaarinan vastaanottamista pakolaisista suuri osa on lapsiperheitä ja alle 21-vuotiaita, alaikäisinä ilman huoltajaa maahan tulleita nuoria.

Lasten ja nuorten kotoutumisen perustana ovat kaikille suunnatut peruspalvelut. Niiden rinnalle tarvitaan erityisesti maahanmuuttajille tarkoitettuja palveluja, lähinnä Suomi toisena kielenä - opetusta, oman äidinkielen ja oman uskonnon opetusta. Tällä hetkellä oman äidinkielen opetusta tarjotaan Hovirinnan koulussa 2 tuntia viikossa venäjän ja vietnamin kielillä. Oman äidinkielen opetusta järjestetään, mikäli koulussa on kolme samankielistä oppilasta, vanhemmat anovat oman kielen opetusta ja sopiva opettaja löytyy. Hovirinnan koulussa alkaa islamin opetus elokuussa 2012. Syksystä alkaen oppilailla on mahdollisuus osallistua joko kristinuskon, elämäkatsomustiedon tai islamin opetukseen.

3.1.1. Alakoulu- ja varhaiskasvatusikäiset

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen työntekijöiden arvioiden mukaan pienten lasten kotoutuminen ja suomen kielen oppiminen on helppoa. Varhaiskasvatuksen suomi toisena kielenä -ohjelma Kassu Kyyhky on valmistunut ja sitä on sovellettu syksystä 2012. Perhepäivähoidossa on otettu keväällä 2012 käyttöön opas Varvastossuilla Lumilinnan - maahanmuuttajaperhe Kaarinan kaupungin perhepäivähoidon asiakkaana. Siihen sisältyy myös perhepäivähoidon suomi toisena kielenä opas.

Vanhempien, erityisesti äitien heikko kielitaito ja puutteellinen integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan luo haasteita lasten kotoutumiselle. Vanhempien kyvyttömyys tukea lasten suomen kielen oppimista ja ohjata heitä koulunkäynnissä voi vaarantaa lapsen kotoutumisen ja kielitaidon kehittymisen. Monissa kulttuurissa naisten ja tyttöjen osallistuminen kodin ja perhepiirin ulkopuolella on vähäisempää kuin miesten ja poikien. Eri palveluiden ammattilaiset ovat tunnistaneeet riskin sille, että äitien huono kielitaito periytyy tyttärille, siksi alakoulu- ja varhaiskasvatusikäisten maahanmuuttajalasten kotoutumisessa pyritään huomioimaan koko perhe ja erityisesti äidit.

Hovirinnan päiväkodin johtaja on tehnyt osana opintojaan Braheaan kehittämistyön, jossa kartoitettiin kaarinalaisten vieraskielisten pienten lasten äitien kielitaitoa ja oppimisvalmiuksia. Työprosessissa järjestettiin vanhempien keskustelutilaisuuksia ja käytettiin lasten kielipelejä sekä muita kartoitusvälineitä hyväksi myös vanhempien kanssa. Vanhempien kanssa on myös tutustuttu iltapäiväkerhojen toimintaan sekä ohjattu heitä lasten kotitehtävien valvonnassa. Parhaillaan selvitetään, voidaanko vanhemmille tarjota kielenopetusta, esimerkiksi avoimen varhaiskasvatuksen toimintana.

Kaarinan varhaiskasvatuksen ammattilaisten keskuudessa on kiinnostusta oman opetuskotitoiminnan käynnistämiseen, mikäli se koetaan tarpeelliseksi ja sille löytyy resursseja. Mahdollisia yhteistyötahoja voisivat olla Turun kulttuurikeskus, maahanmuuttajanaisten yhdistys Daisy Ladies ry. sekä ammattiopisto Livia. Päivähoidon ja Vastoinkäymiset voimavaraksi -hankkeen työntekijät ovat tutustuneet turkulaiseen opetuskoti Mustikkaan. Palveluyhdistys Kaseva ry:n Vastoinkäymiset voimavaraksi- hanke tarjoaa kaksi kertaa kuukaudessa Suomeen muuttaneille naisille ja lapsille mahdollisuuden avoimeen päivätoimintaan.

3.1.2. Yläkouluikäiset

Yläkouluikäiset maahanmuuttajat osallistuvat suomi toisena kielenä -opetukseen. Heidän on mahdollista osallistua perusopetusta täydentävään oman kielen opetukseen ja oman uskonnon opetukseen. Perusopetusta täydentävää opetusta järjestetään normaalin perusopetuksen lukujärjestyksen ulkopuolella, osin yhteistyössä muiden Turun seudun kuntien kanssa. Osallistuminen perusopetusta täydentävään opetukseen on oppilaalle vapaaehtoista.

Oman äidinkielen opetus on tärkeää nuorille. Nuorten äidinkielen taito ei vielä ole kehittynyt sille tasolle, jota tarvitaan esimerkiksi ongelmien ratkaisussa kielellisin keinoin tai yleisissä ajattelun taidoissa. Usein viimeistään murrosiässä nuori haluaa irtautua perheestään ja sulautua kaveripiiriinsä. Vain perheen kanssa puhuttaessa äidinkielen taito ei kehity tarpeeksi, varsinkin, jos lapsella tai nuorella ei ole mahdollisuuksia lukea kirjoja ja muita tekstejä omalla äidinkielellään. Suomen kielen taito ei kehity optimaalisesti ilman erittäin hyvää oman äidinkielen hallintaa. Siksi äidinkielen opetukseen pitäisi panostaa. Yhteistyötä Livian kanssa voisi kehittää siten, että maahanmuuttajataustaiset opiskelijat voisivat esimerkiksi järjestää jossain muodossa keskustelu- tms. toimintaa omaa äidinkieltään puhuvien kanssa.

Yläkouluissa on monia järjestelyjä, jotka tukevat maahanmuuttajataustaisen oppilaan koulunkäyntiä. Heidän tuentarvettaan arvioidaan samoista lähtökohdista kuin muidenkin oppilaiden. Tukimuotoja ja -järjestelyjä kuvataan kattavasti Kaarinan perusopetuksen laatimassa Oppilaan tuen käsikirjassa (2010).

Kaarinassa työskentelee 4 kouluohjaajaa ja osassa kouluja on työskennellyt maahanmuuttajataustainen kouluavustaja. Kouluissa on Mannerheimin lastensuojeluliiton kouluttamia tukioppilaita, jotka valitaan vuosittain kahdeksannen luokan oppilaista toimimaan tukioppilaina nuoremmille koululaisille yhdeksannen luokan ajan. Kaikissa Kaarinan kouluissa on koulutettu vertaistiedottajia välittämään informaatiota koulun tapahtumista ja käytännöistä muille oppilaille. Jatkossa sekä tukioppilaiden että vertaistiedottajien koulutuksessa pyritään huomiomaan heidän mahdollisuutensa vuorovaikutukseen maahanmuuttajaoppilaiden kanssa.

Maahanmuuttajien joukossa on paljon erityisopetuksen oppilaita. Erityisopetusta annetaan erityistä tukea tarvitseville oppilaille. Erityisopetukseen siirretylle oppilaalle tehdään henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Opetusta annetaan erityis- tai pienluokilla sekä yleisopetuksen luokissa. Piispanlähteen koulussa kehitetty joustavan perusopetuksen (JOPO) malli voi soveltua erityistä tukea tarvitseville maahanmuuttajaoppilaille.

3.1.3. Perusopetuksiän ylittäneet

Ammatillisessa perusopetuksessa maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrä tulee todennäköisesti kasvamaan tulevaisuudessa. Silloin on keskeistä suomi tai ruotsi toisena kielenä –opetuksen järjestäminen. Oleellista on yhdistää kielen ja ammatillisten sisältöjen opiskelu joustavaksi ja järkeväksi kokonaisuudeksi.

Ammatillisen peruskoulutuksen valmistavan koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle kielelliset, kulttuuriset ja muut valmiudet ammatillisiin opintoihin siirtymistä varten. Koulutus on tarkoitettu sellaisille maahanmuuttajille, jotka haluavat saada Suomessa ammatillisen peruskoulutuksen.

Opetushallitus on asettanut tavoitteeksi, että maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden osuus lukioden opiskelijoista nousee selvästi nykyisestä. Jatkossa Turun seudulla asuvien maahanmuuttajanuorten on mahdollista hakea myös lukioon valmistavaan koulutukseen, ensimmäisiä tällaisia koulutuksia on jo järjestetty pääkaupunkiseudulla Hankekuntien lukio-opetuksen piirissä olevien maahanmuuttajien määrät ovat pieniä.

Perusopetuksen ylittäneet maahanmuuttajataustaiset nuoret ovat pääsääntöisesti keskiasteen koulutuksen tai työvoimapolitiittisen koulutuksen piirissä. TE-toimisto järjestää kotouttavaa koulutusta 17 vuotta täyttäneille maahanmuuttajille, jotka ovat kotouttamislain piirissä. Keskiasteen opetusta Kaarinassa järjestävät Kaarinan lukio, Kaarinan aikuislukio, ammattiopisto Livia sekä Suomen kristillisen yhteiskoulun Toivonlinnan lukio. Ammattiopisto Livia järjestää erityisesti maahanmuuttajille kohdennettua ammatillisiin opintoihin valmistavaa opetusta sekä maahanmuuttajille räätälöityä sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutusta. Livian koulutuksiin paljon hakijoita ja kaikki ammattiin valmistuva työllistyvät. Kielitaito on avain ammatilliseen koulutukseen ja työelämään. Livian opettajat ovat havainneet, että ammatillisiin opintoihin valmistava opetus ei riitä kehittämään kaikkien opiskelijoiden kielitaitoa ja sen päätyttyä jokaisen osaaminen ei riitä jatko-opintoihin. Tähän nivelvaiheeseen tarvittaisiin lisää harjoittelua ja muita toimenpiteitä, jotka tukisivat opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä.

Nuorisotakuu koskee maahanmuuttajanuoria samalla tavoin kuin syntyperäisiä suomalaisia. Kaarinassa osana nuorisotakuuta toimii etsivä nuorisotyö. Etsivässä nuorisotyössä pyritään tavoittamaan 17- 29 -vuotiaat ilman työ- tai opiskelupaikkaa olevat nuoret, jotka tarvitsevat apua opiskelemaan hakemisessa, työnhaussa tai elämänhallinnassa laajemmin. Etsivä nuorisotyö toimii yhteistyössä TE -toimiston, Hyvinvointipalveluiden, Kaarinan Nuorten Pajamestareiden ja Kaarinan työttömien kanssa.

Vastoinkäymiset voimavaraksi -hanke luo yhteistyössä ammattiopisto Livian kanssa maahanmuuttajien integroitumista edistäviä malleja opetuksen tueksi. Vastoinkäymiset voimavaraksi -hanke järjestää Suomeen muuttaneiden kanssa työskentelevälle ammattihenkilöstölle (opettajat, eri palveluiden työntekijät) tarvelähtöistä koulutusta Hanke myös tukee Suomeen muuttaneiden työharjoittelu- ja työkokeilupaiikkojen löytämisessä antamalla ohjausta ja neuvontaa. Lisäksi hanke käynnistää vertaisryhmätoimintaa ja rekrytoi vapaaehtoistoimijoita kotoutumisen tueksi

Koko elämä edessä - hankkeen tavoitteena on luoda pitkäaikaistyöttömille ja vaikeasti työllistyville nuorille sekä nuorille aikuisille eri toimenpiteiden kautta elämänhallinnan ja – laadun parantamiseen tähtäviä kehitysväyliä. Hanke yhdistää kahden välityömarkkinatoimijan, Kaarinan Työttömät ry:n ja Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry:n best practice –toiminnot tiiviissä yhteistyössä työvoimahallinnon ja muiden valtion eri organisaation edustajien sekä kaupungin sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimien kanssa

toimintakehykseksi, jossa pystytään huomioimaan kohdehenkilön kokonaisvaltainen ongelmakenttä ja ongelmien väliset keskinäiset riippuvuudet, sekä luomaan kohdehenkilölle yksilöllisiä kehityspolkuja. Hankkeen toiminnoissa luodaan kohdehenkilön kokonaisvaltaisen tilanteen parantamiseksi kehityspotki, jonka kantavana voimavarana on eräänlainen ”seinätön pajatoiminta”, jossa varsinkin alkuvaiheessa korostuvat sosiaalis-terveys-elämähallintaulottuvuudet ja putken toisessa päässä eri työkuntoa ja ammattimaista työtettä tukevat tuki- ja työpajapalvelut. Kehityspotki toimii palkattujen projektihenkilöiden kautta, joita sitoo täydellinen vaitiolovelvollisuus ja he toimivat tiiviissä yhteistyössä kunnan / alueen eri viranomaisien kanssa. Tärkein tavoite on saada kohdehenkilöt projektin toimenpiteiden jälkeen työllistymään tai osallistumaan koulutukseen ja aktiivisiin työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin

4. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutuminen

4.1. Yleistä

Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. Kotouttamislain 12 § mukaan Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi.

Suuri osa maahanmuuttajista on muita kuin työttömiä työnhakijoita. Alle 18-vuotiaat maahanmuuttajat ovat oppivelvollisuuden piirissä ja heidän kotoutumisensa toteutuu perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen palveluissa.. Täysi-ikäisten työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaiden kotoutumista edistävät toimenpiteet ja palvelut ovat Työ- ja elinkeinotoimiston vastuulla. Aikuisväestöstä kuntien kotoutumispalveluiden piiriin kuuluvat kotona lasta hoitavat maahanmuuttajavanhemmat, työkyvyttömät sekä iäkkäät maahanmuuttajat.

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus

Päävastuu aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksesta on työ- ja elinkeinotoimistolla. Aikuisten kotoutumiskoulutus järjestetään pääasiassa työvoimapolitiisena aikuiskoulutuksena. Koulutus rahoitetaan työ- ja elinkeinoministeriön määrärahoista. Koulutus noudattaa pääosin Opetushallituksen aikuisten maahanmuuttajien suositusta kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteista. Koulutukseen sisältyy kielikoulutusta, yhteiskuntaan liittyvää koulutusta sekä työharjoittelua. Koulutuksen aikana maahanmuuttajan toimeentulo turvataan kotoutumistuen avulla.

Maahanmuuttajan henkilökohtaiseen kotoutumissuunnitelmaan voidaan sisällyttää työvoimakoulutuksena järjestetyn maahanmuuttajakoulutuksen ohella myös työvoimakoulutusta ja muuta soveltuvaa aikuiskoulutusta. Koulutuksen rinnastamisesta työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin säädetään kotouttamislaissa ja -asetuksessa ja niistä on sovittu kunnan ja ELY- keskuksen kesken. Työvoimapolitiittisen koulutuksen hankinnasta vastaa Varsinais-Suomen ELY - keskuksen työvoimaosasto yhteistyössä työvoimatoimistojen kanssa.

Kotoutumiskoulusta antavat oppilaitokset Varsinais-Suomessa 2013

- Turun aikuiskoulutuskeskus
- Turun kristillinen opisto (Osallisena Suomessa –kokeilu)
- Länsirannikon koulutus WinNova (Vakka-Suomi)
- Raision aikuiskoulutuskeskus TIMALI
- Salon seudun aikuisopisto (Salo)
- Turun ammatti-instituutti (nuoret)
- Arffman Consulting oy (Osallisena Suomessa –hanke ja kielellinen alkukartoitus) Turussa ja Salossa.

Ko. kuntien maahanmuuttajat ovat osallistuneet Varsinais-Suomen ELY- keskuksen työvoimapolitiittisella rahoituksella järjestettäviin kotoutumiskoulutuksiin lähinnä Turussa ja Raisiossa.

4.2. Työvoimaan kuuluvat maahanmuuttajat

Maahanmuuttajat, 17-64-vuotiaat, jotka ovat työmarkkinoiden käytettävissä, kuuluvat TE-toimistojen palveluiden piiriin. Kaarinan TE- toimisto ei palvele maahanmuuttajia, joilla on oikeus kotouttaviin palveluihin, vaan he asioivat Turussa. Maahanmuuttajat, joilla on rajoittamaton työnteko-oikeus Suomessa, voivat ilmoittautua työnhakijoiksi Turun työ- ja elinkeinotoimiston kansainvälisissä palveluissa osoitteessa Linnankatu 52 B, 20100 TURKU.

Henkilö, jolla on rajoittamaton työnteko-oikeus Suomessa, on kaikkien työ- ja elinkeinotoimiston normaalien työvoimapalvelujen piirissä, ja lisäksi palveluihin sovelletaan Kotoutumislakia. Maahanmuuttajien työnvälitysosastolla maahanmuuttajaa palvelee kaikissa henkilöasiakkaiden työnvälitys-, työelämävalmennus- ja työharjoitteluasioissa ja koulutusasioissa sekä erityisesti kotoutumiseen liittyvissä asioissa. TE-toimisto järjestää maahanmuuttajalle alkukartoituksen, jossa selvitetään hänen taustansa, työllistymisvalmiutensa ja tavoitteensa. Kartoituksen jälkeen maahanmuuttaja pyritään ohjaamaan hänelle soveltuvaan koulutukseen tai työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen.

Kotoutumissuunnitelma tehdään yhdessä asiakkaan ja TE-toimiston tai kunnan viranomaisen kanssa. Suunnitelma voidaan tehdä, jos alkukartoituksen perusteella käy ilmi, että henkilö tarvitsee tukea kotoutumiseen. Jos kotoutumissuunnitelmaan kuuluu kunnan palveluja tekevät TE- toimiston ja työnhakijan kotikunta asiassa yhteistyötä.

Kotoutumissuunnitelman kesto on yksilöllinen. Työ- ja koulutushistoria sekä henkilön omat tavoitteet vaikuttavat siihen, kuinka pitkään henkilö tarvitsee kotoutumista tukevia palveluja.

4.3. Työkyvyttömät ja iäkkäät maahanmuuttajat

Kaarinalaisista maahanmuuttajista pieni joukko on työkyvyttömiä tai iäkkäitä. Koska henkilömäärä on pieni, erityispalveluiden järjestäminen vain työkyvyttömiä ja iäkkäitä maahanmuuttajia varten ei ole tarkoituksenmukaista. Toisaalta henkilön korkean iän tai sairauden/vamman aiheuttama tuen tarve on aina yksilöllinen samoin kuin keinot, joilla siihen pyritään vastaamaan. Siksi työvoiman ulkopuolisiin ryhmiin kuuluvan maahanmuuttajan kotoutumisen polku on aina yksilöllinen.

Iäkkäät maahanmuuttajat ovat useimmiten Suomeen työperusteisesti tai humanitaarisin syin muuttaneiden työkäisten perheenjäseniä, pakolaisia tai inkerinsuomalaisia paluumuuttajia. Myös pitkään ulkomailla asuneet syntyperäiset Suomen kansalaiset, jotka palaavat seniori-iässä maahan kuuluvat Kotouttamislain piiriin. Työkyvyttömiä maahanmuuttajia ovat Vammaispalvelulain ja Kehitysvammalain piirissä olevat sekä pitkäaikaisesti sairaat maahanmuuttajat. Eräs erityisryhmä, jonka tarpeet tulee huomioida, ovat yli 60-vuotiaat työttömät maahanmuuttajat, joiden oikeus työ- ja elinkeinotoimiston järjestämiin palveluihin päättyy kotoutumisaikana ja joiden kielitaito on puutteellinen.

Erityisesti iäkkäille maahanmuuttajille tarkoitettuja kotouttavia palveluja voidaan hankkia Turun sosiaali- ja terveystieteiden osastolta tarpeen mukaan. Palveluostoista on sovittava aina asiakaskohtaisesti, koska Turun ei ole aina mahdollista järjestää palveluja ulkopaikkakuntalaisille. Sekä asiakasmäärät että toimintojen resurssit vaihtelevat eri ajankohtina.

4.3.1 Palveluja työkyvyttömille ja iäkkäille maahanmuuttajille

VINKKI Ikäihmisten neuvonta, on palvelumuoto, jonka tavoitteena on edistää ja tukea 65 vuotta täyttäneiden henkilöiden kotona asumista. VINKISTÄ iäkäs maahanmuuttaja voi saada yksilölliset tarpeet huomioon ottavaa palveluohjausta, tietoa tai neuvoa aktiviteeteista, harrastusmahdollisuuksista, muistiasioista, palveluista ja sosiaalietuuksista. VINKIN palveluohjaajien kanssa iäkäs maahanmuuttaja voi keskustella erilaisista mieltä painavista asioista, esim. elämän muutokset, mieliala, parisuhde, perhetilanne, päihteidenkäyttö, seksuaaliterveys, terveydentila, yleinen hyvinvointi tai yksinäisyys. Myös iäkkäiden maahanmuuttajien perheenjäsenet ja omaiset saavat ohjausta ja neuvontaa VINKISTÄ.

VINKIN terveydenhoitaja kutsuu vuosittain terveydentilan kartoitukseen kaikki 65-vuotiaat kaarinalaiset ja antaa tarvittaessa ajan myös verenpaineen seurantaan. Tämä koskee myös maahanmuuttajia. VINKIN palveluohjaaja ottaa vuosittain yhteyttä 70- ja 80-vuotiaisiin kotona asuviin kaarinalaisiin ja tarjoaa mahdollisuutta hyvinvointikartoitukseen sekä tekee hyvinvointikartoituksen niille henkilöille, jotka eivät ole säännöllisten sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen piirissä (kotihoito, omaishoito). Hyvinvointikartoituksella yhdessä asiakkaan kanssa selvitetään arjen toimintakykyä ja voimavaroja. Maahanmuuttaja-asiakkaalle varataan kartoitukseen tulkkauksen lisäksi hänen äidinkielellään.

Maahanmuuttajat voivat tulla kotihoidon asiakkuuteen samoin edellytyksin kuin muut kuntalaiset. Kotihoito on kotiin annettua hoitoa, huolenpitoa ja sairaanhoitoa. Kotihoito on tarkoitettu niille henkilöille, jotka eivät selviydy ilman toisen henkilön apua jokapäiväisistä toiminnoissaan ja joilla ei ole omaista auttamassa tai asiakas ei pysty tulemaan sairautensa vuoksi hoitoon terveyskeskukseen ilman saattoapua. Avun tarve voi olla lyhytaikaista tai pitkäaikaista. Iäkkäät ja työkyvyttömät maahanmuuttajat voivat käyttää kotihoidon tukipalveluja. Tukipalveluiden tavoitteena on edistää päivittäistä selviytymistä ja vahvistaa toimintakykyisyyttä ja siten mahdollistaa kotona asuminen mahdollisimman pitkään. Tukipalvelut ovat maksullisia ja tarveharkintaisia. Tukipalveluasiakkaaksi ohjaututaan kotihoidon kautta, kotihoidon palveluohjaajan päätöksellä. Tukipalveluja ovat ateriapalvelut, kylvytys/ sauna, kauppapalvelu ja turvapuhelin. Maahanmuuttaja-asiakkaalle sekä kotihoitoa että tukipalveluja voidaan hankkia ostopalveluna tai palvelusetelillä. Tämä mahdollistaa sellaisten tuottajien käytön, joilla on tarvittavaa kielellistä ja kulttuurista osaamista.

Palvelukeskukset Hovirinnassa ja Littoisissa tarjoavat kaarinalaisille eläkeläisille mahdollisuuden osallistua virike- ja päiväklubitöihin, saada ateriapalvelua, sauna- ja kylvytyspalvelua sekä pyykkipalvelua. Piispanristillä Kuovinkadun toimintakeskus on alueensa eläkeläisille päiväklubi- ja viriketoiminnan keskus, jossa on myös ruokailumahdollisuus. Viriketoimintaan palvelukeskuksissa sisältyy mm. kädentaitoja, musiikkia, pelejä, retkiä, seurakunnan järjestämiä tilaisuuksia. Päiväklubitiloihin tullaan omin kyydein tai Palvelulinjan kuljettamana. Palvelukeskuksissa toimii myös kampaaja- ja jalkahoitoyrityksiä, joiden palveluja asiakkaat voivat tarpeensa mukaan ostaa. Palvelutalo Värttinässä sijaitsee fysikaalista kuntoutusta tarjoava yksikkö Kunto-Värttinä. Kaikki toiminnot voidaan toteuttaa siten, että ne soveltuvat myös iäkkäille maahanmuuttajille.

Turun ulkomaalaistoimiston Koto-toiminta järjestää kotouttavia ryhmätöitä iäkkäille maahanmuuttajille. Suomen kieleen ja kulttuuriin perehdyttävät ryhmät järjestetään pääsääntöisesti Turussa palvelukeskus Ruusukorttelin tiloissa. Kaarinalaisten maahanmuuttajien on mahdollista osallistua Koto-toiminnan ryhmiin kun niissä on tilaa. Osallistumisesta on sovittava Turun ulkomaalaistoimiston johtavan sosiaalityöntekijän kanssa asiakaskohtaisesti.

Kaarinassa toimii useita eläkeläisjärjestöjä, jotka järjestävät muun muassa tilaisuuksia ja ryhmämatkoja. Myös seurakunnilla on omaa iäkkäille suunnattua toimintaa. Maahanmuuttajia kannustetaan osallistumaan näihin, kaikille kaarinalaisille avoimiin ryhmiin. Eläkeläisjärjestöissä toivotaan opastusta maahanmuuttajien kohtaamiseen ja tavoittamiseen. Maahanmuutto ei ole vain nuorten ja työikäisten asia. Järjestöissä toimivilla suomalaisilla on omakohtaista kokemusta siirtolaisuudesta ja myönteisiä kokemuksia maahanmuuttajista.

Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Maahanmuuttajaperheissä sekä iäkkäiden että muutoin hoidon ja hoivan tarpeessa olevien omaishoito on yleistä, sillä useissa kulttuureissa se on ensisijainen hoitomuoto. Omaishoitajana voi olla omainen tai muu läheinen henkilö. Tuki voi olla rahallinen tukipalkkio tai muodostua osittain rahallisesta palkkiosta sekä palveluista kuten lyhytaikaishoito, päivähoito, saunapalvelu tai kotihoito. Myös omaishoidon tuen palveluja voidaan hankkia maahanmuuttajille ostopalveluina tai palvelusetelillä.

Vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään henkilöille, joilla on vamman tai sairauden johdosta pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämäntoiminnoista. Lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä vammaisuuden aiheuttamia haittoja. Vammaisfoorumi ry:n alaisuudessa pääkaupunkiseudulla ja internetissä toimiva vammaisten maahanmuuttajien tukikeskus Hilma tuottaa materiaalia ja neuvontapalveluja selkokielellä ja eri maahanmuuttajakielillä. Vammaisen maahanmuuttajan palveluopas löytyy internetistä useilla eri kielillä. (<http://www.tukikeskushilma.fi>). Opas on todettu myös Kaarinassa käyttökelpoiseksi ja tietoa siitä levitetään sekä työntekijöille että asiakkaille.

Kehitysvammaisten maahanmuuttajien palveluiden järjestämisen lähtökohtana on asiakkaan toimintakyky. Palvelut ovat yksilöllisiä, ja tarvittaessa niitä täydennetään erityispalveluilla. Periaatteena on palveluiden yhteensovittaminen terveydenhuollon, yhdistysten ja yksityisten tuottamien palveluiden kanssa toimiviksi palvelukokonaisuuksiksi. Vammaispalvelutyöntekijät suunnittelevat yhteistyössä perheiden ja erityistyöntekijöiden kanssa kehitysvammaisten ja heidän perheidensä tarpeisiin soveltuvia palvelukokonaisuuksia.

Kaarinan, Raision, Naantalin ja Liedon yhteinen seutuohjaaja auttaa Kotoutumislain piirissä olevia maahanmuuttajia arjessa. Hän ohjaa asiakkaita eri palveluiden piiriin, avustaa viranomaisasiointissa, tutustuttaa asiakkaat näiden asuinalueeseen sekä ohjaa heitä vapaa-ajanmahdollisuuksiin.

Vastoinkäymiset voimavaraksi -hankkeen yhtenä kohderyhmänä ovat maahanmuuttajat. Hankkeen kautta myös iäkkäät ja työkyvyttömät maahanmuuttajat voivat tutustua vapaaehtoistoimintaan ja vahvistaa suomalaisen kansalaisyhteiskunnan tuntemustaan. Suomen Punaisen ristin Kaarinan osasto on pitkään järjestänyt ystävätoimintaa iäkkäille. Vuonna 2012 aloittivat ensimmäiset maahanmuuttajien kanssa ystäviksi haluavat vapaaehtoiset.

4.4. Kotona lasta hoitavat vanhemmat

Kotona lasta hoitavat maahanmuuttajavanhemmat jäävät helposti ulkopuoliseksi suomalaisessa yhteiskunnassa, erityisesti silloin, kun hoitovapaa alkaa heti maahan tullessa tai hieman sen jälkeen. Koska kotona lasta hoitavat vanhemmat eivät ole Työ- ja elinkeinotoimiston järjestämän kotouttavan koulutuksen piirissä, riippuu heidän kielitaitonsa ja yhteiskuntatietoutensa kehittyminen merkittävästi heidän omasta aktiivisuudestaan. Kaikissa maahanmuuttajaperheissä kodin kulttuuri ei tue lasta hoitavan vanhemman osallistumista kodin ulkopuolella järjestettäviin toimintoihin, kuten avoimeen varhaiskasvatukseen, perhekahvilaan tai suomen kielen opetukseen. Monissa kulttuureissa arvostetaan kotiäiteyttä ja suurta lapsilukua. Kotona vietetyt vuodet ja vastuu monilapsisesta perheestä voivat muodostaa esteen kotoutumiselle ja työllistymiselle. Kotona lasta hoitavien vanhempien tukeminen aktiiviseen osallisuuteen ja kielitaidon kehittämiseen on erittäin tärkeää.

Kotona lasta hoitavien maahanmuuttajavanhempien kynnys osallistumiseen on korkea, samoin kynnys vanhemmuutta tukevien perhepalveluiden vastaanottamiseen. Kielimuuri vaikeuttaa osallistumista muun muassa laajennettuun perhevalmennukseen ja

perhekahvilatoimintaan. Kontaktien luominen suomenkielisiin vanhempiin ja perheisiin on vaikeaa puutteellisen kielitaidon ja kulttuurierojen vuoksi. Perhetalo Oskariinassa on havaittu, että monet maahanmuuttajavanhemmat käyvät tutustumassa toimintaan kerran, eivätkä osallistu sen jälkeen. Maahanmuuttajien integroimisesta perhetalojen toimintaan on kokemusta Mannerheimin lastensuojeluliitolla (Marakatti, Touhula) Salon kaupungilla (Perhekeskus) sekä Ensi- ja turvakotien liitolla (Tenavatupa). Heidän kokemuksistaan on mahdollista ottaa oppia.

4.4.1 Palveluja kotona lasta hoitaville vanhemmille

Perhetalo ja leikkipuistotoiminta

Leikkipuistotoiminnan ja perhetalon henkilökunta kokee perhetyön osaamisensa puutteelliseksi. Tavoitteena on kehittää perhetyön osaamista kouluttautumalla yhdessä päivähoidon ja lastensuojelun henkilöstön kanssa. Perhetyön osaamisen lisääminen edesauttaa ennaltaehkäisevän lastensuojelun tavoitteiden toteutumista ja hyödyttää maahanmuuttajien lisäksi myös muita asiakasryhmiä. Perhetalo on syksystä 2012 hyödyntänyt Vastoinkäymiset voimavaraksi -hankkeen kanssa toistensa tiloja ja henkilöstöä. Koska toimitilat sijaitsevat vierekkäin, niistä on yhteys toisiinsa ja toiminnoissa on mahdollista löytää synergiaetuja.

Perhevalmennus

Maahanmuuttajataustaiset perheet vaikuttavat osallistuvan neuvolan laajennettuun perhevalmennukseen harvemmin kuin muut kaarinalaiset, ja he myös keskeyttävät valmennuksen muita useammin. Perheet joissa toinen vanhemmista on suomalainen tai pidempään maassa asunut maahanmuuttaja tavoitetaan kuitenkin hyvin. Ei ole tiedossa johtuuko vähän aikaa maassa olleiden perheiden muita huonompi osallistuminen kielivaikeuksista vai kulttuurieroista. Perhevalmennus voi olla eräs kotouttamisen työkalu, jossa pienten vanhemmat saavat tietoa lapsiperheiden palveluista ja tutustuvat suomalaisiin perheisiin, jotka ovat samassa elämänvaiheessa.

Neuvolan perhetyö

Neuvolan perhetyössä maahanmuuttaja-asiakkaita on ollut vähän. Kynnys ottaa neuvolan perhetyötä vastaan on korkea. Toisaalta tarvitessaan tukea maahanmuuttajaperheet näyttävät ohjautuvan suoraan lastensuojelun asiakkaiksi. Jatkossa tulee miettiä sitä, osataanko neuvolassa tunnistaa ehkäisevän tuen tarve riittävän ajoissa, silloin kuin asiakkaan kieli ja kulttuuri ovat työntekijälle vieraita.

Suomen kielen opetus

Kaarinan aikuislukio järjestää suomen kielen opetusta maahanmuuttajille. Myös kotona lasta hoitavat vanhemmat voivat osallistua siihen, mikäli saavat lastenhoiton järjestettyä. Kaarinalaiset kotona lasta hoitavat maahanmuuttajavanhemmat voivat osallistua Osallisena Suomessa -hankkeen kautta Turun työväenopistojen kansainvälisen osaston Luupin (www.luuppi.eu) kotouttaviin suomen kielen kursseihin, joilla lastenhoito on järjestetty. Ne maahanmuuttajat, jotka ovat aikuissosiaalityön, vammaispalveluiden tai lastensuojelun asiakkaina saavat opetuksen henkilökohtaisen kotouttamissuunnitelman

mukaisena palveluna. Muut maahanmuuttajat maksavat opiskelustaan työväenopistojen normaalin taksan mukaisesti. Ryhmät ovat ajoittain täynnä ja kulkeminen Turun keskustaan pienten lasten kanssa on monille vanhemmille haastavaa.

Kaarinan varhaiskasvatuksen ammattilaisten keskuudessa on kiinnostusta oman opetuskotitoiminnan käynnistämiseen, mikäli se koetaan tarpeelliseksi ja sille löytyy resursseja. Mahdollisia yhteistyötahoja voisivat olla Turun kulttuurikeskus, maahanmuuttajanaisten yhdistys Daisy Ladies ry. sekä ammattiopisto Livia. Piispanlähteen koulun uusiin tiloihin olisi mahdollista perustaa kotiäitien ryhmätoimintaa. Ryhmätoiminta voisi olla kielenopetusta ja muuta kotouttavaa toimintaa

5. Pakolaisten vastaanoton suunnitelma

Kaarinan kaupunki on sitoutunut vastaanottamaan oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita ja pakolaisia. Voimassaolevaan sopimukseen ei ole kirjattu vuosittaista kuntasijoitusten määrää, mutta Kaarinan kaupunki on asuntopoliittisessa ohjelmassaan sitoutunut järjestämään asunnon kymmenelle pakolaiselle joka vuosi. Käytännössä kuntasijoitettavien määrät ovat vaihdelleet vuoden 2009 jälkeen 9 - 12 henkilön välillä riippuen sijoitettavien ruokakuntien koosta. Heidän lisäksi Kaarinaan muuttaa vuosittain itsenäisesti muutamia pakolaisia. Pakolaisten muutto Kaarinasta pois on suurin piirtein saman verran. Vuonna 2012 pakolaisten perheenyhdistämisen kautta Kaarinaan on tullut kaksi henkilöä.

Tämän ohjelman hyväksymisen myötä Kaarinan pakolaisten vastaanoton määräksi vahvistetaan noin 10 henkilöä vuodessa ja sopimus pakolaisten vastaanotosta Kaarinan kaupungin ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen välillä päivitetään ajanmukaiseksi..

Aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijät ovat kehittäneet ja mallintaneet pakolaisen asiakkuutta alkuvaiheessa kuntasijoituksen jälkeen kehittämistyössään: "Kotoutumista ja kotouttamista, 2011". Vuoden 2012 aikana asiakasprosessia on kehitetty edelleen. Kehittämistyö on kaikkien kaupungin työntekijöiden käytettävissä Kantrissa (https://www.kaarina.fi/intra/hankkeet_ja_suunnitelmat/kotoutumista_ja_kotouttamista/fi_FI/kotoutumista_ja_kotouttamista/)

5.1. Pakolaiset asiakkaina ja heidän erityistarpeensa

Pakolainen on yleisnimitys, jota käytetään henkilöistä, jotka ovat saaneet Suomeen oleskeluluvan turvapaikan, kansainvälisen suojelun tarpeen tai niihin rinnastettavan perusteen nojalla. Kiintiöpakolaisella tarkoitetaan YK:n pakolaisjärjestön tunnustaman pakolaisaseman saaneita henkilöitä, joita Suomi vastaanottaa vuosittain erikseen sovittavan kiintiön mukaisesti. Pakolaisten erityistarpeet liittyvät pääosin siihen, ettei heillä ole riittävää kielitaitoa ja suomalaisen yhteiskunnan tuntemusta toimiakseen itsenäisesti. He tarvitsevat tulkkaukspalvelua asioidessaan eri viranomaisien kanssa ja usein myös paljon ohjausta lomakkeiden, sähköisten palveluiden ja muiden suomalaisille tuttuun käytäntöjen kanssa. Osalla pakolaisista on myös traumaattisia kokemuksia ja niistä aiheutuvia mielenterveyden ongelmia. Pakolaisilla on usein myös taustastaan johtuen erilaisia sairauksia ja vammoja, joiden esiintyvyys kantaväestössä on pienempi.

Kaarinassa pakolaisten vastaanoton vastuhenkilö on maahanmuuton erityistyöntekijä. Hän kuljettaa asiakasprosessia kuntasijoituksesta siihen hetkeen asti, kun pakolaistaustainen asiakas pystyy asioimaan tavanomaisissa sosiaalipalveluissa. Yleensä asiakassiirto tapahtuu puolen vuoden kuluessa kuntaan muuttamisesta.

Asiakkuuden alkuvaiheessa asiakkaan tukena on seutuohjaaja, joka on Kaarinan, Raision, Naantalien ja Liedon yhteisesti palkkaama työntekijä Turun ulkomaalaistoimistossa. Seutuohjaaja avustaa asiakkaita muutossa vastaanottokeskuksesta omaan asuntoon, järjestää heille terveydenhoitajan vastaanottoajan/terveyspalveluinfon, ohjaa heitä löytämään kaupat, pankit, virastot ja muut palvelut sekä antaa ohjausta ja neuvontaa

asumiseen ja vuokralaisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyen. Seutuohjaaja voi toimia asiakkaan tai perheen tukena myös pidemmän aikaa kuntaan muuton jälkeen, mikäli siitä sovitaan erikseen. Erityistyöntekijän tai sosiaalityöntekijän päätöksellä seutuohjaajan palvelua voidaan tarjota myös itsenäisesti kuntaan muuttavalle henkilölle sekä pakolaisen perheenyhdistämisen tai muun perhesiteen perusteella maahan tulevalle perheenjäsenelle, mikäli hän tai hänen perheenjäsenensä on Kotouttamislaissa tarkoitettujen pakolaisten vastaanoton kuntakorvausten piirissä.

Silloin kun seutuohjaajan tarjoama tuki ei riitä vastaamaan asiakkaan tarpeisiin voidaan ohjaajan palveluita hankkia ostopalveluna. Ohjaajapalvelut ostopalveluna tulevat kyseeseen silloin, kun pakolaisella/pakolaisilla on erityisen tuen tarve. Esimerkiksi yksin alaikäisenä maahan tulleet tarvitsevat etenkin aluksi tiiviin aikuiskontaktin. Myös lastensuojelulliset syyt saattavat olla peruste ohjaajapalvelun ostamiseen. Koordinaatin käytöstä syntyvien kustannusten korvaamisesta Kaarinan kaupungille neuvotellaan asiakaskohtaisesti Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kanssa. Näiden erityisten kustannusten korvaamisesta laaditaan sopimus, jonka allekirjoittaa aikuissosiaalityön johtaja. Palvelun tuottaja laatii määräajoin raportin pakolaisen tilanteesta ja ajankohtaisista asioista. Erityiskustannusten korvaamisesta sovitaan aina määräajaksi ja jos tuen tarve näyttää jatkuvan, voidaan sopimusta jatkaa maksimissaan kymmenen vuoden ajalle maahantulosta lukien. Kun tuen tarve vähentyy, voidaan ohjaus siirtää seutuohjaajalle tai päättää.

5.2. Pakolaisten vastaanoton prosessi.

Pakolaisten vastaanotossa käytetään Kaarinassa nelivaiheista mallia:

Vaihe 1.

Tapaaminen vastaanottokeskuksessa.

- Erityistyöntekijä ja seutuohjaaja
- Asunnon hakeminen / ohjaus asunnon hakemiseen/ kohtuullisista asumismenoista keskusteleminen
- Info alkuavustuksesta
- Muuton käytännön järjestelyistä sopiminen
- Jälkihuollettavien kohdalla seutuohjaajan tilalla CC:n ohjaaja

Vaihe 2.

Asiakkuuden alkaminen kunnassa

- Erityistyöntekijä ja seutuohjaaja tai CC:n ohjaaja.
- Vuokrasopimus, asumistuki, ym.
- Koulut, päivähoito
- Toimeentulotuen hakeminen

- Asioiminen kaupungin palveluissa
- Terveyspalveluinfo (seutuohjaaja + tk)
- Asumisneuvonta seutuohjaaja / CC

Vaihe 3.

Alkuhaastattelu ja -kartoitus

- Erityistyöntekijä tekee alkuhaastattelun
- TE-toimisto ohjaa asiakkaan alkukartoitukseen (pl. asiakkaat, jotka eivät kuulu TE-toimiston palveluihin). Työvoiman ulkopuolisten asiakkaiden alkukartoituksen tarve ja kartoituksen suorittaja arvioidaan erikseen.
- Erityistyöntekijä laatii yhdessä asiakkaan ja TE-toimiston kanssa kotoutumissuunnitelman.

Vaihe 4.

Kotouttamissuunnitelman toteuttaminen peruspalveluissa

- Sosiaalityöntekijä
- Erityistyöntekijä jää pois
- (Seutuohjaaja jää pois)

5.3. Pakolaisten sosiaalipalvelut

Kuntaan tulevat yksinäiset pakolaiset tai perheet, joilla ei ole lastensuojelun tarvetta tulevat aikuissosiaalityön asiakkaiksi. Palvelut ovat pääsääntöisesti samat kuin muillakin asiakkailla. Pakolaisten sosiaalipalveluiden yhteyshenkilö maahanmuuttajille ja viranomaistahoille on maahanmuuton erityistyöntekijä.

5.3.1. Aikuissosiaalityö

Asiakkuudet jakautuvat työntekijöille pääsääntöisesti samalla periaatteella kuin muutkin asiakkaat eli iän tai sukunimen alkukirjaimen mukaan.

Toimeentulotukiasiat käsittelee erityistyöntekijä, sosiaalityöntekijä tai etuuskäsittelijä. Pakolaiset hakevat toimeentulotukea kuukausittain kirjallisesti kuten muutkin toimeentulotukiasiakkaat. Hakemuksen täyttämiseksi tarvitaan usein apua. Valtio korvaa kunnalle pakolaisten toimeentulotukimenot pääsääntöisesti kolmen vuoden ajan. Kiintiöpakolaisten kustannukset korvataan neljän vuoden ajan.

Pakolaiset tarvitsevat alkuvaiheessa ohjausta, neuvontaa ja tukea. Tarvetta avulle on esimerkiksi uuden kodin kuntoon saamisessa (esim. muutossa auttaminen, ostosten tekeminen), paikkoihin tutustumisessa (esim. palvelut, liikkuminen) ja erilaisissa paperiasioissa (esim. asumistuki, päivähoitohakemus). Juuri kuntaan muuttanut henkilö saattaa tarvita apua useita tunteja viikossa eikä sosiaalityöntekijöiden ole mahdollista

järjestää uudelle asiakkaalle niin paljon aikaa. Pääsääntöisesti ohjausta ja neuvontaa antaa seutuohjaaja. Etuuksiin, viranomaisasiointiin ja lainsäädäntöön perehdyttäminen on erityistyöntekijän vastuulla. Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden nuorten Ulkomaalaislain mukainen jälkihuolto ostetaan yksityisen palveluntuottajan maahanmuuttajapalveluista.

Työskentelyssä käytetään yleensä tulkkausta. Sosiaalityöntekijä työskentelee yhdessä muiden työntekijöiden kanssa (ohjaaja, TE-toimiston edustaja ym.). Tapaamisia toimistolla/kotikäynneillä pidetään tarpeen mukaan.

Aikuissosiaalityön yksikön erityistyöntekijä vastaa asiakkuuden alkuvaiheen järjestelyistä, ohjauksesta ja neuvonnasta. Hänellä on koordinoituvastuu uuden asiakkaan palveluista. Asiakkuus siirtyy sosiaalityöntekijälle 3 kk - 1 vuoden kuluessa kun ohjauksen ja neuvonnan tarve vähenee. Seutuohjaajan tuki voi jatkua pidempään.

5.3.2. Perhepalveluiden lastensuojelu

Lastensuojelussa pakolaiset ja muut maahanmuuttajat ovat oikeutettuja samoihin palveluihin kuin muutkin kuntalaiset: avohuolto (esim. ohjaus ja neuvonta, perhetyö, palveluohjaus, kuljetuspalvelut, terapiapalvelut, harrastusten tukeminen, lomaja virkistykseen tukeminen, tukihenkilö, tukiperhe, avohuollonsijoitus), sijaishuolto ja jälkihuolto. Lastensuojelun asiakkaaksi tulevan perheen lastensuojelutarve on yleensä todettu jo vastaanottokeskuksessa. Perheet, joissa ei ole lastensuojelun tarvetta ovat asiakkaina aikuissosiaalityön puolella.

Perhepalveluiden lasten tai nuorten tiimien tiimipalaverissa kuntaan tulossa olevan perheen asiakkuus jaetaan sosiaalityöntekijälle ja mahdollisesti lähityöntekijälle (ohjaaja, perhetyöntekijä). Kun työntekijät ovat selvillä, pidetään ennen perheen kuntaan saapumista yhteinen neuvottelu vastaanottokeskuksen kanssa, jotta saadaan oleellinen tieto perheestä. Palaverin jälkeen perheen tulevat työntekijät alkavat hankkimaan asuntoa ja miettimään mahdollisia palvelutarpeita ja yhteistyökumppaneita, joita työskentelyssä tarvitaan. Maahanmuuton erityistyöntekijä työskentelee myös lastensuojelun asiakkaiksi tulevien perheiden kanssa asiakkuuden alkuvaiheessa.

Perheiden kanssa työskennellessä käytetään pääsääntöisesti tulkkia. Työtä tehdään toimistotapaamisilla ja kotikäynneillä sekä verkostotapaamisissa.

Lastensuojelun asiakkaiksi tuleville pakolaisperheille voidaan ostaa alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa yksityisen palveluntuottajan maahanmuuttajapalveluista mikäli seutuohjaajan ja lastensuojelun lähityöntekijöiden tuki ei ole riittävää.

5.4. Pakolaisten terveyspalvelut

Terveyskeskuksessa on nimetty pakolaisyhdyshenkilöksi vastaava osastonhoitaja. Hän on henkilö, jolta eri toimipisteet tarvittaessa kysyvät, mitä tehdään, kun maahanmuuttaja on muuttanut Kaarinaan. Maahanmuuttajille tarjotaan samat terveyspalvelut kuin muillekin kuntalaisille. Terveyspalveluihin kuuluvat neuvolat ja kouluterveydenhoito (perhepalvelut), työterveyshuolto, työttömien terveyspalvelut (aikuissosiaalityö), kotihoito (kotihoito- ja

vanhuspalvelut), lääkärin vastaanotto, sairaanhoitajan / terveydenhoitajan vastaanotot, fysioterapia, laboratorio, röntgen ja terveystieteiden keskus. Pakolaisyhdyskunta tekee yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Kun pakolainen muuttaa kuntaan, selvittää pakolaisyhdyskunta hänen taustansa terveystietojen saamiseksi. Henkilölle tehdään nk. "maahantulotarkastus", mikäli sitä ei ole aiemmin Suomessa tehty. Alkutarkastuksessa tehdään normaali terveystarkastus, sekä seulotaan mahdolliset tartuntataudit ja perussairaudet laboratorio- ja röntgentutkimusten avulla. Kuntaan sijoitettaville pakolaisille järjestetään terveydenhoitajan vastaanotto, jolla hän saa ohjauksen palveluiden käyttöön. Ajan ja tulkin varaa seutuohjaaja.

Maahanmuuton erityistyöntekijä ilmoittaa kuntaan muuttavat pakolaiset pakolaisyhdyskunnalle ja huolehtii, että heidät kirjataan Terveyspalveluiden asiakastietojärjestelmään asianmukaisesti.

Äitiysneuvolapalvelut ovat pakolaisille samat kuin muillekin kuntalaisille. Neuvolakäyntien suunnittelussa pyritään huomioimaan kunkin perheen yksilölliset tarpeet. Käynneille pyritään varaamaan tulkki, jotta kommunikointi olisi mahdollisimman helppoa. Lakisääteisesti kaikilta raskaana olevilta otetaan tietyt tartuntatauti- ja riskiryhmiltä (esim. sairaalahoitoja ulkomailla) seulotaan myös sairaalabakteerit. Erityisongelmista (ympärileikkaus, anemia jne.) kärsivät maahanmuuttajat lähetetään tarvittaessa erikoissairaanhoidon TYKS:iin.

Lastenneuvolapalvelut ovat myös pakolaisille samat kuin muillekin kuntalaisille. Tulkkipalvelua käytetään asiakkaan neuvolakäynnillä aina, ennen kuin yhteisellä kielellä pärjätään. Tulkin välityksellä työskentely vie enemmän aikaa, joten pakolaiselle varataan pidempi aika kalenterista. Joidenkin pakolaisten aikakäsitys on erilainen kuin suomalaisten, minkä vuoksi ajoista pitää välillä muistuttaa soittamalla tai kirjeellä. Käynnillä voi olla mukana seutuohjaaja, perhetyöntekijä tai yksityisen palveluntuottajan ohjaaja, joka varmistaa ohjeiden yhteisen kuulemisen ja käyttöön oton perheen kotona.

Psykiatrian palvelut ovat pakolaisten käytettävissä, kuten muillakin kuntalaisilla. Psykiatrian poliklinikalle tarvitaan lähete. Tarvittaessa pakolaistaustainen asiakas voidaan ohjata Turun Kriisikeskukseen, jossa on vahvaa pakolais- ja traumatyön osaamista. Kriisikeskus edellyttää maksusitoumusta.

6. Hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun suunnitelma

6.1. Yleistä

Kaarinan kaupunki pyrkii edistämään hyviä etnisiä suhteita ja kulttuurien välistä vuoropuhelua lisäämällä maahanmuuttajien osallisuutta ja kannustamalla heitä osallistumaan aktiivisesti vapaa-ajanaktiviteetteihin ja yhdistystoimintaan. Keskeisiä asioita ovat hyvä ja ymmärrettävä viestintä ja osallistumiskynnyksen madaltaminen.

6.2. Kaarinan kaupungin palvelut ja viestintä.

Suomen Online -tutkimuksen 2011 internet-sivujen käyttäjätutkimuksen mukaan Kaarinan kotisivut ovat hyvää keskitasoa. Vastaajat kritisoivat sivujen visuaalista ilmettä, johon sen jälkeisessä ulkoasu-uudistuksessa on panostettu. Eri palveluiden työntekijöille on tullut yksittäisiltä asiakkailta moittivaa palautetta sivujen rakenteesta ja käytettävyydestä.

Sivujen käytettävyyteen ja selkeyteen pyritään kiinnittämään huomiota myös jatkossa. Kaupungin ruotsin- ja englanninkieliset sivut palvelevat ensisijaisesti matkailijoita. Kaupungin viestintästrategian tavoitteena on selkeämpi viestintä. Tähän pyritään myös viestittäessä kaarinalaisille maahanmuuttajille.

Kaarinan asukkaista muita kuin kotimaisia kieliä puhuu äidinkielenään yli 800 henkilöä. Koska yksittäiset kieliryhmät ovat pieniä, ei ole tarkoituksenmukaista tuottaa materiaalia muilla kielillä kuin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Maahanmuuttajakielten sijasta Kaarinan kaupungin oppaita, ohjelmia ja esitteitä tullaan kääntämään selkokielelle. Selkokielen asiantuntijoita työskentelee mm. Turun kaupungin palveluksessa sekä eri oppilaitoksissa.

Muun muassa Vaski-kirjastot tulevat julkaisemaan selkokielistä materiaalia ja Vammaisten maahanmuuttajien palvelukeskus Hilma (Vammaisfoorumi ry. / Näkövammaisten keskusliitto / RAY) julkaisee selkokielellä Vammaisen maahanmuuttajan palveluopasta. Selkokielisyyden suosiminen on kaupungin viestintästrategian mukaista.

Maahanmuuttajien osallistuminen kaupungin järjestämiin, Kaarinan kaupungin tapahtumakalenterissa ilmoitettaviin tapahtumiin on tärkeää, sillä osa kotoutumista on kiinnittyminen kotiseutuun ja paikallisyhteisöön. Tapahtumatiedottamista ja tapahtumakalenterista tiedottamista on kehitettävä, jotta myös maahanmuuttajat saavat tietoa tapahtumista. Jatkossa tiedottamisessa tullaan hyödyntämään käynnissä olevia hankkeita ja yhdistyksiä (vertaistiedottaminen).

Kaupungin arvottavat kesätyöt ovat maahanmuuttajanuorille tärkeä väylä työelämään ja työntekoon tutustumiseen. Sosiaalipalveluiden asiakkaina olevat nuoret ohjataan hakemaan kesätöitä. Jatkossa on varmistettava, että myös ne nuoret, joilla ei ole viranomaiskontakteja osaavat hakea arvottaviin kesätöihin.

Seurakuntien työntekijät tapaavat kaarinalaisia maahanmuuttajia muun muassa diakoniatyössä. He ovat havainneet, että osa maahanmuuttajista ei tiedä, mihin kaupungin palveluihin he ovat oikeutettuja. Toisaalta heidän tapaamansa asiakkaat eivät ymmärrä muun muassa lastensuojelun palveluja. Suomalaisten mm. kaakkoisaasialaiset puoliset ovat iso maahanmuuttajaryhmä, jota viranomaiset eivät seurakuntien työntekijöiden mukaan tavoita. Seurakuntien toimintaan heidät pyritään saamaan mukaan.

6.3. Yhteispalvelupiste

Kaarinan kaupungin kaksi yhteispalvelupistettä Kaarinan ja Piikkiön keskustoissa tarjoavat palveluja kuntalaisille. Yhteispalvelupisteiden toimintaa kehitetään jatkuvasti yhteistyössä muiden viranomaistoimijoiden kanssa. Jos yhteispalvelupisteen palveluvalikoima laajenee, tulee myös maahanmuuttajien asiointi yhteispalvelupisteissä lisääntymään.

Yhteispalvelupisteet ovat luontevia paikkoja kaupungin palveluista tiedottamiseen ja niiden henkilöstöllä tulee olla riittävä tieto maahanmuuttajien palveluista Kaarinassa.

Asiakaspalvelun tueksi on myös oltava riittävästi selkokieliä esitteitä ja muuta materiaalia.

Matkailuneuvonta toimii yhteispalvelupisteessä ja palvelee maahanmuuttajia heidän etsiessään tietoa vapaa-ajanviettomahdollisuuksista. Tutustuminen paikalliseen ja seudulliseen historiaan ja nähtävyyksiin edistää kotoutumista koko Varsinais-suomeen. Matkailuneuvonta, Kaarinan oppaat ja Kaarina-Seura järjestävät uusien kuntalaisten kierroksia vuosittain. Jatkossa voidaan järjestää 1 - 2 opastettua kierrosta maahanmuuttajille kysynnän mukaan. Kierroksille voidaan järjestää tarvittaessa tulkkaus.

6.4. Kaarinan Vuokratalot ja Maininki Kiinteistöpalvelut Oy

Kaarinan vuokrataloissa asuu paljon maahanmuuttaja-asiakkaita. Maahanmuuttajat ovat keskittyneet pääosin Hovirinnan alueelle. Kaarinan vuokratalojen isännöinnistä vastaa Maininki Kiinteistöpalvelut Oy. Kaarinan asuntopoliittisen ohjelman mukaan Kaarinan vuokratalot Oy ja Maininki Kiinteistöpalvelut Oy ovat sitoutuneet järjestämään asunnon kymmenelle (10) kuntasijoitettavalle pakolaiselle vuosittain.

Asukkaiden puutteellinen kielitaito aiheuttaa joskus vaikeuksia taloyhtiöissä ja isännöinnissä. Myös joidenkin maahanmuuttajien asumistaidoissa on ollut puutteita ja vuokranmaksuongelmia on esiintynyt ajoittain. Konkreettinen toimenpide, jolla ongelmia pyritään ehkäisemään, on kuvallisten ja selkeiden opasteiden lisääminen sekä tiedottaminen esimerkiksi jätteenlajittelusta. Pakolaistaustaisten maahanmuuttajien kanssa työskentelevä seutuohjaaja antaa heillä vastaanottovaiheessa ohjausta ja neuvontaa asumisessa. Suomen pakolaisapu ry:n Kotilo-projekti ja sen Turun toimipiste tuottavat asumisneuvonnan tueksi materiaalia ja järjestävät työntekijöiden koulutusta maahanmuuttajien asumisohjaukseen. Kotilo-projektin kautta voidaan asukkaiden välisissä ristiriitatilanteissa soveltaa naapuruussovittelu-menettelyä. Naapuruussovittelu on rikosten sovitteluun verrattavissa oleva käytäntö, jossa puolueeton koulutettu ammattilainen järjestää osapuolille tilaisuuden erimielisyyksien selvittämiseen ja niiden sopimiseen.

Pakolaistaustaisista maahanmuuttajista, jotka sijoitetaan Kaarinaan, suuri osa on ilman huoltajaa maahan tulleita nuoria. He ovat asuneet vastaanottokeskuksessa perheryhmäkodissa tai tukiasunnoissa, joissa asuminen on ollut yhteisöllistä. Monet heistä ovat myös ilmaisseet kaipaavansa tämän kaltaista asumista kuntaan muuton jälkeen. Kaarinan kaupunki omistaa Kiinteistö Oy Karpanpuiston, jossa on opiskelija-asunnoiksi tarkoitettuja soluasuntoja, joiden käyttöaste on alhainen. Yhteistyössä Hyvinvointipalveluiden kanssa voidaan tulevaisuudessa selvittää, olisiko asuntojen käyttö maahanmuuttajanuorten yhteisöasumiseen mahdollista ja olisiko se asiakkaiden tai kaupungin kannalta suositeltavaa.

6.5. Kirjastopalvelut

Kaarinan kirjastopalvelut ovat osa varsinaissuomalaisten kirjastojen Vaski-kirjastot -yhteenliittymää, johon kuuluu 44 kirjastoa ja 5 kirjastoautoa. Turun kaupunginkirjasto ja Turun ammattikorkeakoulu ovat vuosina 2008 - 2011 toteuttaneet Open Zone -projektin, jossa lähikirjastoja on pyritty kehittämään avoimiksi, monikulttuurisiksi oppimisympäristöiksi ja kohtaamispaikoiksi. Syksystä 2012 alkaen projektissa kehitetyistä käytännöistä ovat olleet osa Vaski-kirjastojen peruspalvelua.

Vaski-kirjastot tuottavat selkokieleistä materiaalia kirjastopalveluista sekä ohjeita kirjaston käyttöön eri kielillä. Eri kirjastoissa, myös Kaarinassa, tullaan järjestämään monikielistä kulttuuritoimintaa, kuten eri kulttuurien juhlapäiviä ja monikielisiä satutunteja. Kaarinassa maahanmuuttajat ovat erikseen nimettynä asiakasryhmänä nuortenkirjaston hoitajan vastuulla. Kirjaston kannalta 12 - 16 vuotiaat maahanmuuttajanuoret, erityisesti pojat, ovat ryhmä, jota palvelut eivät tavoita. Suunnitelmissa on palkata yhteistyössä muiden Varsinais-Suomen kuntien ja ELY-keskuksen kanssa maahanmuuttajataustainen kirjasto-ohjaaja (kirjastokaveri), joka toimisi myös Kaarinan kirjastopalveluissa.

Syksyllä 2012 on aloitettu Vaski-kirjastojen selvitystyö erikielisistä kokoelmista sekä siitä, mihin kirjastoihin niitä sijoitetaan. Etälainaus mahdollistaa aineiston lainaamisen Kaarinan kirjastopalveluista useimmilla maahanmuuttajien puhumilla kielillä.

6.6. Hyvinvoinnin edistäminen

6.6.1. SateenKaarina

SateenKaarina - ehkäisevän työn kehittämisryhmä tekee ja koordinoi monialaista ennaltaehkäisevää mielenterveys- ja päihdetyötä kaikenikäisten kaarinalaisten hyväksi. Ryhmä tukee yksittäisiä ehkäisevän työn hankkeita, jotka työryhmän harkinnan mukaan voivat saada kertaluonteista, rahallista tukea. Toiminnan tavoitteena on edistää kaarinalaisten hyvinvointia ja lisätä yhteisöllisyyttä. Sateenkaarina - toiminta tarjoaa paljon mahdollisuuksia maahanmuuttajien kotoutumista edistävien palveluiden järjestämiseen. Erillistä maahanmuuttajille kohdennettua toimintaa ei tulla järjestämään. Tavoitteena on järjestää kaikille kuntalaisille avointa toimintaa, johon maahanmuuttajien on helppo osallistua. Muun muassa sekä suomalaiset, että maahanmuuttajataustaiset vanhemmat ovat toivoneet ravitsemusneuvonnan järjestämistä lapsiperheille.

Ikäihmisten neuvonta Vinkki tavoittaa iäkkäät maahanmuuttajat. Jatkossa mahdollisuudet iäkkäiden maahanmuuttajien ohjaukseen ja neuvontaan paranevat, kun tietoa palveluista on tarjolla selkokielellä.

6.6.2. Kansalaistoiminta ja kulttuuripalvelut

Kansalaistoiminta tukee järjestöjä avustuksin. Maahanmuuttajajärjestöillä, joiden kotipaikka on Kaarina, on mahdollisuus hakea toiminta-avustusta, mikäli avustusehdot täyttyvät. Kulttuuripalvelut järjestävät erilaisia, pääosin maksuttomia tilaisuuksia ja tapahtumia, joihin kaikilla kuntalaisilla on mahdollisuus osallistua.

Suomen punaisen ristin Kaarinan osasto järjestää ystävätoimintaa maahanmuuttajille. Ensimmäiset vapaaehtoiset ystävät ovat aloittaneet keväällä 2012 ja lisää rekrytoidaan tarpeen mukaan.

Kaarinan partiolippukuntien on keskusjärjestönsä Suomen Partiolaisten kautta mahdollisuus saada kansainvälisyyskoulutusta, jota Opetusministeriön asiantuntijat järjestävät. Lippukunnista on kuitenkin kerrottu, että maahanmuuttajalasten vanhemmat ovat olleet tyytyväisiä nimenomaan siihen, että maahanmuuttajia kohdeltu partiotoiminnassa samalla tavoin kun suomalaisia, eikä heihin ole kohdistettu erityistä huomiota.

Urheiluseurojen näkökulmasta maahanmuuttajien ongelmat ja haasteet ovat samoja kuin suomalaisten. Taloudelliset ongelmat estävät usein osallistumisen harrastustoimintaan. Seurat pyrkivät tukemaan pienituloisia perheitä, ja niillä on omia käytäntöjä. Urheiluseurojen on mahdollista hakea erityisrahoitusta vähävaraisten lasten urheilutoiminnan rahoittamiseen. Urheilun katsotaan sopivan kaikille. Jotkin kulttuurierot voivat kuitenkin estää harrastuksen aloittamisen. Seurat toivovat, että heitä informoitaisiin enemmän siitä, miten ne voivat saada taloudellista tukea maahanmuuttajien ja muiden erityisryhmien liikunnan järjestämiseen.

6.6.3. Kaarinan kansalaisopisto

Kaarinan kansalaisopisto on aidosti monikulttuurinen vapaan sivistystyön oppilaitos. Maahanmuuttajia on sekä kansanopiston opettajina että oppilaina, ja kansalaisopisto tavoittaa erityisesti venäjänkieliset maahanmuuttajat. Kansanopisto järjestää maahanmuuttajille soveltuvia liikunta-, musiikki-, kieli- ja kädentaitokursseja. Aikuissosiaalityön, lastensuojelun tai vammaispalveluiden asiakkaina oleville maahanmuuttajille kansalaisopiston kurssseja voidaan myöntää Kotouttamislain mukaisina, maksuttomina palveluina.

Kansalaisopiston roolia kotouttamisessa pyritään vahvistamaan. Lukukaudella 2013 - 2014 maahanmuuttajat huomioidaan opetusohjelmaa laadittaessa ja kansalaisopistoa markkinoidaan maahanmuuttajille.

7. Kotouttamisohjelman seuranta ja tarkastaminen

Kaarinan kotouttamisohjelman tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittain ja kotouttamisohjelma tarkastetaan seuraavan kerran Kaarinan kaupungin strategian tarkastamisen yhteydessä vuonna 2016.

Valtuustoon, Kaupunginhallitukseen ja lautakuntiin nähden sitovat tavoitteet ja mittarit määritetään myöhemmin.

Ohjelmaa tarkistettaessa huomioidaan Varsinais-Suomen maahanmuuttopoliittinen ohjelma, Turun seudun kuntien seudullinen kotouttamisohjelma sekä lainsäädännön ja toimintaympäristön mahdolliset muutokset.

Liite 1: SWOT

Vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat

Maahanmuuttajien kotouttamisen näkökulmasta Kaarinan kaupungin vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat ovat osin samoja kuin sen muussakin toiminnassa. Oheiseen analyysiin on otettu mukaan Kaarinan kaupungin strategiasta ne tekijät, jotka ovat kotouttamishjelman kannalta merkityksellisiä. Lisäksi esiin on nostettu joitakin tekijöitä, jotka liittyvät maahanmuuttajien kotouttamiseen.

Vahvuudet - Palveluiden hyvä saatavuus ja laatu - Sopiva kuntakoko - Turvallinen elinympäristö - Seudullinen kotouttamishanke 2011 – 2012. - Useita keskiasteen oppilaitoksia. Vahva vapaan sivistystyön sektori. - Luovuus ja innovatiivisuus - Työntekijöiden myönteinen suhtautuminen kotouttamiseen	Heikkoudet - Alhainen työpaikkaomavaraisuusaste - Riittämätön julkinen liikenne - Työn mitoitus ja resursointi - Yksipuolinen asuntorakenne, vuokra-asuntojen vähäinen määrä ja korkea vuokrataso
Mahdollisuudet - Pakolaisten vastaanoton ja maahanmuuttajien kotouttamisen järjestäminen budjettilyijäämisesti. - Maahanmuuttajista voimavara työvoimana ja yrittäjinä. (Alkutuotannon ja hoivapalveluiden työvoimatarpeisiin vastaaminen). - Veronmaksukykyiset maahanmuuttajat (vientiteollisuuden toimihenkilöt, tutkijat, asiantuntijat) valitsevat Kaarinan asuinpaikakseen. - Kansainvälisen yritystoiminnan edellytysten paraneminen Kaarinassa. - Yhteistyö kolmannen sektorin ja seurakunnan kanssa.	Uhat - Muuttuva valtionkorvausjärjestelmä - Nykyistä suurempi syrjäytymisuhan alainen maahanmuuttajaväestö - Rasistinen väkivalta - Maahanmuuttajien palveluiden kasvu budjetissa ja panos-tuotos –suhteen heikkeneminen. - Uudet erityispalvelurakenteet, eriytyvät palvelut. - Nykyisten palveluresurssien riittämättömyys - Kotouttamisen jääminen vain sosiaali- ja terveyspalveluiden vastuulle. - "white flight"

Vahvuus	Miten hyödynnämme?
- Palveluiden hyvä saatavuus ja laatu	- Kotouttaminen tapahtuu olemassa olevissa palveluissa ilman erityispalveluja.
- Sopiva kuntakoko	- Nopea päätöksenteko, prosessien hallittavuus
- Turvallinen elinympäristö	- Hyvät puitteet kotoutumiselle. Integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan on helpompaa kuin suurissa lähiöissä.
- Seudullinen kotouttamishanke 2011 - 2012	- Hyvin käytäntöjen jakaminen kuntien kesken. Tehtävien jakaminen. Hanketyöntekijän työpanoksen ja suunnitelmatyön hyväksikäyttö oman ohjelman laatimisessa
- Alueella sijaitsevat useat keskiasteen oppilaitokset. Vahva vapaan sivistystyön sektori	- Maahanmuuttajien koulutusmahdollisuudet sekä ammatillisiin että kieliopintoihin varmistetaan yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Koulutusta järjestetään myös työvoiman ulkopuolisille. Nuorten maahanmuuttajien asuminen ja kotoutuminen alueen sisäoppilaitoksissa.
- Luovuus ja innovatiivisuus	- Palveluiden ja tuotantotapojen kehittäminen. - Ennakkoluuloton lähestymistapa maahanmuuton erityiskysymyksiin.
- Työntekijöiden myönteinen suhtautuminen kotouttamiseen	- Tukeminen ammatilliseen kehitykseen ja asiantuntijuuden kasvattamiseen. Myönteisten asenteiden leviäminen organisaatioissa.

Heikkous	Miten korjaamme?
- Alhainen työpaikkaomavaraisuusaste	- Yhteistyö yrittäjähdistyksen kanssa. Yhteiseksi tavoitteeksi työ- tai harjoittelupaikkojen järjestäminen kunnan vastaanottamille pakolaisille. Maahanmuuttajien yritystoiminnan helpottaminen alkuvaiheen ohjauksella ja neuvonnalla.
- Riittämätön julkinen liikenne	- Pyrimme ottamaan joukkoliikenteen saavutettavuuden huomioon kunnan pakolaisten vastaanoton suunnitelmassa ja heidän sijoittamisessaan asuinalueille.
- Työn mitoitus ja resursointi	- Järjestetään kotouttamisasiat mahdollisimman tehokkaasti ja kehitetään mm. kuntakorvausten prosessia. Vältetään kohdistamasta kotouttamistoimintaan resursseja, joita tarvitaan toisaalla.
- Yksipuolinen asuntorakenne, vuokra-asuntojen vähäinen määrä ja korkea vuokrataso	- Hyvä yhteistyö Kaarinan Vuokratalot Oy:n kanssa. Pitkällä aikavälillä yhteistyö nuorten pakolaisten vastaanotossa sisäppilaitosten kanssa. - MAL -aiesopimus ja sen vaikutukset asuntotuotantoon.

Mahdollisuus	Miten hyödynnämme?
- Pakolaisten vastaanoton ja maahanmuuttajien kotouttamisen järjestäminen taloudellisesti	- Toteutetaan pakolaisten vastaanotto olemassa olevin resurssein. Seurataan erityiskustannuksia tarkasti. Pyritään siihen, että laskennallinen korvaus + OPH:n kohdennetut valtionosuudet ylittävät pakolaisten vaatiman lisäpanostuksen.
- Maahanmuuttajista voimavara työvoimana ja yrittäjinä. (Alkutuotannon ja hoivapalveluiden työvoimatarpeisiin vastaaminen).	- Ennakkoluuloton rekrytointi kaupungin omiin palveluihin. Luodaan yrittäjien ja maahanmuuttajien välille rekrytointikanava. Mahdollistetaan maahanmuuttajien yritystoiminta neuvonnalla ja tuella alkuvaiheessa.
- Veronmaksukykyiset maahanmuuttajat (vientiteollisuuden toimihenkilöt, tutkijat, asiantuntijat) valitsevat Kaarinan asuinpaikakseen.	- Verokertymä - Kansainvälistä asiantuntijuutta keskittyä alueelle - Pitkällä aikavälillä voimavara kansalaisyhteiskunnalle
- Kansainvälisen yritystoiminnan edellytysten paraneminen Kaarinassa.	- Lisääntynyt taloudellinen aktiivisuus vähentää työllisyyttä ja parantaa verokertymää. - Parantaa kaupungin imagoa yrittäjien keskuudessa.
- Yhteistyö kolmannen sektorin ja seurakunnan kanssa	- Palveluyhdistys Kaseva ry:n Vastoinkäymiset voimavaraksi -hankkeen hyvien käytäntöjen hyödyntäminen - Kaarinan työttömät ry:n ja Kaarinan nuoret pajamestarit ry:n Koko elämä edessä -hankkeen hyvien käytäntöjen hyödyntäminen - Vapaaehtoistoiminnan hyödyntäminen

Uhka	Miten varaudumme?
- Muuttuva valtionkorvausjärjestelmä	- Emme laske liikaa valtion korvausten varaan. Järjestämme toimintamme kustannustehokkaasti siten, etteivät mahdolliset korvausjärjestelmän muutokset syö sen rahoituspohjaa.
- Nykyistä suurempi syrjäytymisuhan alainen maahanmuuttajaväestö	- Ehkäisemme syrjäytymistä laadukkaalla kotouttamistyöllä. Kehitämme osaamistamme eri palveluissa. - Pakolaisten vastaanoton suunnitelma laaditaan huolella.
- Rasistinen väkivalta	- Pyrimme edistämään rasismia ehkäisevän asenneilmapiirin syntymistä. Kehitämme toimintamalleja rasistisen väkivallan tunnistamiseksi ja siihen puuttumiseksi.
- Maahanmuuttajien palveluiden kasvu budjetissa = panos-tuotos -suhteen heikkeneminen.	- Emme laske liikaa valtion korvausten varaan. Järjestämme toimintamme kustannustehokkaasti siten, etteivät mahdolliset korvausjärjestelmän muutokset syö sen rahoituspohjaa. - Emme perusta uusia erityispalveluja. Maahanmuuttajat aina yleispalveluiden asiakkaina.
- Uudet erityispalvelurakenteet, eriytyvät palvelut.	- Kaikkia kuntalaisia kohdellaan yhdenmukaisesti. - Emme perusta uusia erityispalveluja. Maahanmuuttajat aina yleispalveluiden asiakkaina.
- Nykyisten palveluresurssien riittämättömyys	- Toimintojen seuranta ja suunnittelu. - Ennaltaehkäisevään toimintaan panostaminen - Järkeistäminen ja vaihtoehtoiset tuotantotavat
- Kotouttamisen jääminen vain sosiaali- ja terveystalouden vastuulle.	- Palvelualueiden aktiivinen yhteistyö - Kotouttamisohjelman hyvä valmistelu - Ylimmän johdon sitoutuminen vastuunjakoon
- "white flight" eli kantaväestön pyrkiminen pois tietyiltä asuialueilta, oppilaitoksista tai palveluyksiköistä. maahanmuuttajien määrän kasvaessa.	- Ehkäisemme maahanmuuttajakeskittymien syntymistä kaupunkirakenteeseen. - Yhteistyö taloyhtiöiden isännöinnin kanssa, asumisneuvonta. - Sivistyspalveluiden opetusryhmäjärjestelyt - Onnistunut kotoutuminen. Integraatio, kulttuurien välinen vuoropuhelu.

Liite 2: Valmistelussa kuullut tahot

Kaarinan hyvinvointipalveluiden johtoryhmä on varannut seuraaville tahoille tilaisuuden tulla kuulluiksi Kaarinan kaupungin kotouttamisohjelman 2013 -2015 sekä Turun seudun kuntien seudullisen kotouttamisohjelman 2013 - 2016 valmistelussa ja kutsunut ne kuulemistilaisuuteen 22.3.2013 Kaarinan kansalaisopiston auditorioon..

Kaarinan Työttömät ry.
Palveluyhdistys Kaseva ry.
Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry.
SPR Kaarinan osasto
SPR Piikkiön osasto
Omaiset Mielenterveystyön tukena
Lounais-Suomen yhdistys ry.
Kaarinan Kehitysvammaisten Tuki ry
MLL Kaarinan paikallisyhdistys
MLL Piikkiön Paikallisyhdistys
Kaarina-Seura ry.
Piikkiö-Seura ry.
Kaarinan Partiolaiset ry.
Eläkeliiton Kaarinan yhdistys ry.
Eläkeliiton Piikkiön yhdistys ry.
Kaarinan eläkeläiset ry.
Kaarinan eläkkeensaajat ry.
Kaarinan Seniorit ry.
Kaarinanseudun Omaishoitajat ja Läheiset
Piikkiön Eläkkeensaajat ry.
Piikkiön Hoivataito Oy
Piikkiön Vanhustenkotisäätiö
FC Kaarina
Piikkiön Kehitys
Piikkiön Palloseura
Ura Basket ry
Kaarinan Pohjola-Norden
Suomi-Venäjä -seura Kaarinan seudun osasto

Kaarinan Kehitys Oy
Kaarinan Nuorkauppakamari ry
Sondip ry.
Piikkiön seurakunta
Kaarinan seurakunta
Varsinais-Suomen TE-toimisto / Kaarina
Kela / Turun vakuutuspiiri
Kaarinan toimisto
Varsinais-Suomen poliisilaitos
Kaarinan poliisiasema
Kaarinan Nuorisopsykiatrian poliklinikka
Kaarinan vanhusneuvosto
Kaarinan vammaisneuvosto
Peimarin koulutus kuntayhtymä
Suomen kristillinen yhteiskoulu
Kaarinan lukio
Kaarinan vuokratalot Oy / Maininki kiinteistöpalvelut Oy
Kaarinan Aikuispsykiatrian poliklinikka
Kaarinan Lastenpsykiatrian poliklinikka.
Kaarinan Yrittäjät ry
Piikkiön Yrittäjät ry.
Kaarinan Palvelutalot Oy
Kaarinan Vanhusten Palvelukeskuksen säätiö

Kuulemistilaisuudessa 22.3.2013 Kaarinan kansalaisopiston auditoriossa läsnä olivat kuultavien tahojen edustajina:

Martina Sjöstrand
Mirja Karppanen
Anna-Liisa Hettula
Ilkka Javanainen
Martti Holtti
Jaakko Förbom
Simo Suominen
Mauri Lasonen

Kela, Turun vakuutuspiiri
Vanhus- ja veteraanineuvosto
Kaarinan eläkeläiset ry.

Eläkeliiton Kaarinan osasto
Vanhus- ja veteraanineuvosto
Kaarinan partiolaiset / Mustavuoren sissit ry.
Kaarina-Seura ry.

Helena Tuominen	Kaarina-Seura ry.
Kim Ekroos	Kaarinan Pojat ry.
Juhani Korvensyrjä	Eläkeliiton Piikkiön yhdistys ry. / Piikkiön kehitys ry.
Pirjo Ailanto	Piikkiön kehitys ry.
Leena Paavola	Ammattiopisto Livia
Katri Elonheimo	Piikkiön seurakunta

Tilaisuuteen saapumasta estyneinä kirjallisesti ohjelmia kommentoivat

Pirkko Heino	Palveluyhdistys Kaseva ry.
Tiina Valtanen	Palveluyhdistys Kaseva ry.

Liite 3: Ohjelman valmistelleet työryhmät

Maahanmuuttajalasten ja –nuorten kotoutumisen suunnittelu

Marko Survonen, Ritva Mutanen, Esa Kanerva, Tuula Lindholm,
Tiina Valtanen

Työvoiman ulkopuolella olevien ryhmien kotoutuminen

Kotona lasta hoitavien vanhempien kotoutumisen suunnittelu:
Satu Salovaara, Mirjo Kanervavuori, Tarja Rantanen

Työkyvyttömiä ja iäkkäiden maahanmuuttajien kotoutumisen suunnittelu:
Seija Sjöblom, Jenni Haapanen, Teija Riittonen, Mirja Tengström,
Anita Marttala

Pakolaisten vastaanoton suunnittelu

Timo Pettersson, Eero-Tapani Hynynen, Maarit Heikkinen,
Johanna Paasivirta + Pakolaisten vastaanoton suunnitteluryhmä
(PAKO).

Hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun suunnittelu

Maija Söderblom, Risto Jaakola, Marja Kannisto, Pirkko Aalto

Ohjelman valmistelun ohjaus

Harri Virta, Päivi Antola, Sinikka Huttunen, Antti Parpo, Timo
Pettersson.